A szépség. La beauté.

Minden létező szépitőszer között az **Original-Pasta POMPADOUR** dr. Rix A. (Bécs) készitménye foglalja el mindenkoron az első helyet. Ez a világhirü, általánosan ösmert szer — jótállás és az ár különbeni visszatéritése mellett — elüz 14 nap alatt: **szeplőt, májfoltokat, pattanásokat, orrvörösséget, pusztulákat, himlőhelyet** és általában minden, az arczot rútitó tisztátlanságot. A bőr bársonypuhává válik, a ránczok kiegyenesednek, mig végül az ifjuság valódi, természetes szinét, az üde rózsapírt lehelli az arczra ez a csodaszer.

Prokesch-Osten grófnő (Gossmann Friderika), a legjobb megrendelő igy ir: «Dr. Rix asszony! Küldjön ismét — mint már évek óta — 5 Pasta-Pompadourt Gmundenbe». A tücsök.

Frank Kati k. a. M/m. Frankfurtból már évek óta igy rendel: «Szíveskedjék mint rendesen czimemre 5 Pasta Pompadourt M/m. Frankfurtba küldeni. És igy tovább vagy 10,000 nagyon régi vevő a világ magas és legmagasabb köreiből. Mert a ki ezt a csoda-pasztát csak egyszer használta, az tovább ajánlja.

1 tégely **Original-Pasta Pompadour** használati utasitással: 1 frt 50 kr, 1 üveg pompadour-tej, rizspor helyett használandó és jól tapadó 1 frt 50 kr, 1 doboz **Pompadour-szappan** (3 db) durva, repedezett kezek ellen 90 kr, Marquise szappan fürdő használatra 50 kr Rix dr. «**Marquise de Pompadour Pett-Puder**»-e igen alkalmas nappali és éjjeli használatra; nemcsak széppé és rózsássá teszi a bőrt, hanem meg is puhítja és ifju üde szint kölcsönöz neki. Teljesen ártalmatlan, melyet a legmagasabb arisztokráczia hölgyei és a művészvilág előszeretettel használnak, 1 doboz ára 1 frt 25 kr.

***Gyógyszerészek*, a kik még raktáron nem tartják,** forduljanak a központhoz: **Bécs, Praterstrasse 16., saját ház.**

Wilhelmine Rix dr. özvegye és fiai.

40 év óta egyedüli készitője a valódi **Original-Paszta Pompadournak.**

Budapesten: Török Józsefnél dr. Egger Leo és Egger J.-nél és Braun Móritznál. 7238

Főiskolai igazg.-orvos **Dr. KUN ZOLTÁN** kipróbált gyógyszerei

Vérképző labdacsok, rózsaszinre czukrozva: **vérszegények, sápkórosak, gyengélkedők, görvélykórosok, láztalan tüdőbetegeknek** legjobb gyógyszere. 1 üveg ára 1 frt 80 kr.

Hurut labdacsok, gyomorhurut, tüdő- és gégehurut, tüdővész, hideglelés, malária, gümőkór ellen legkitünőbb! 1 üveg egszinkék czukrozott labdacs ára 1 frt 80 kr.

Női betegségek ellen leghasznosabb gyógyszer az **IRRIGÁLÓ POR** 1 doboz 1 forint 20 kr.

Dentipurin-szájviz legjobb minden szájvizek fölött! Kitünő óvszere a ragályos torokbajoknak is! ára 60 krajczár.

A Purpurin Créme arcz- és kézkenőcsnek meglepő hatása van! 5 nap alatt az arczról minden foltot eltávolit s bársonyszerűvé varázsolja. 1 tégely 1 frt 20 kr.

Kapható a készitőnél:

TERSTYÁNSZKY K. gyógyszerésznél Sárospatakon. 6839

Főraktár **Budapesten: Török József** gyógyszertárában, Király-utcza. **Dr. Buday Emil** gyógyszertárában, Városház-tér. Minden drogua-üzletben es gyógyszertárban kaphatók.

«Izomerősitő embrocator.»

Nélkülözhetetlen bedörzsölő szer futás, uszás, kerékpározás, vivás, evezés, lovaglás és általában fokozott izomerőkifejtést igénylő athletikai és torna-sportot üzők trainingje teljességének és eredményességének elérésére. Páratlan gyógyerejü **rheumatikus bajoknál, szaggatásoknál,** bármennyire idültek is azok. Egy üveg ára **1 frt 20 kr.** Főraktár: **«Aranykereszt»** gyógyszertár, Budapest, V., **Nádor-utcza 24.** Kapható a következő gyógyszerész uraknál: **Budapest:** Török J., Király-utcza, dr. Szkalla L., Mária-Terézia-tér 11., Bayer Antal, Andrássy-út 84. **Arad** Földes K. **Debreczen:** Mihalovits J. **Győr** Stadler M. **Szabadka:** Milassin J. **Szeged:** Barcsay C. **Székesfehérvár:** P. Ács Albert. 7275

Czerny-féle

Keleti rózsatej

oly meglepően üde, tiszta,

fiatalos arczbőrt

szerez, mely semmi más szer által el nem érhető; kitünő hatásu májfolt, szeplő, pörsenések, bőratka, nem szép arczvörösség s a bőr minden tisztátalansága ellen, megszünteti a sárga vagy barna arczszint s egyaránt alkalmas minden testrészre. Ára 1 frt. **Balzsamszappan hozzá 30 kr.**

Törvényesen védett, lelkiismeretesen megvizsgált és valódi minőségben kapható 7180

ANTON J. CZERNY, Bécs.

XVIII. Carl Ludwigstrasse 6. (saját házában).

Szétküldés utánvétellel. Prospektus **ingyen és bérmentve.** Raktárak a nagyobb gyógyszertárakban és illatszerüzletekben.

Vezérképviselőség és magyarországi főraktár **Budapesten TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszertárában.

MATTONI-féle GIESSHÜBLER legtisztább ágvényes SAVANYUKUT

Kárpitos munkákban

elvállalok úgy megrendeléseket, mint átdolgozásokat mérsékelt árak mellett. Évek során át Angliában való munkálkodásom feljogosit engem azon igéret tevésére, hogy a reám bizott munkát a lehető legjobban fogom elvégezni. 7237

STEINER LIPÓT kárpitos és diszitő

Koronaherczeg-utcza 3. II. udvar.

Hirdetések felvétetnek a kiadó-hivatalban, Budapest, IV., Egyetem-utcza 4.

Raktáron maradt selyemkelmék

árengedménynyel, valamint a legujabb szines és mindennemű fekete selyemkelmék, igazi gyári árakon a valódiság és tartósságért való jótállás mellett porto- és vámmentesen házhoz szállittatnak. A legjobb, közvetetlen megrendelési forrás magánosok számára. Ezer meg ezer elismerő irat. Minták franko. Svájczba a levélportó kétszeres.

GRIEDER ADOLF ÉS TSA

selyemkelme-gyárak szövetsége **Zürich.** 6956

Spanyol kir. udvari szállitók. Spanyol kir. udvari szállitók.

A női szépség

emelésére, tökéletesitésére és fentartására legkitünőbb, teljesen ártalmatlan, vegytiszta és zsirmentes készitmény a 7163

Margit Crême.

Rövid idő alatt szüntet szeplőt, májfoltot, pattanást, bőratkát (mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimitja a ránczokat és himlőhelyeket, még koros egyéneknek is üde bájos arczszint kölcsönöz, ára 50 kr., nagy 1 forint. **Margit hölgypor** 60 kr, 3 szinben. **Margit szappan** 35 kr. **Margit fogpép** (Zahnpasta) 50 kr.

Készitő FÖLDES gyógyszertára,

Aradon Deák Ferencz-utcza 11. sz.

Főraktár: **Török József gyógyszertára,** Budapesten Király-utcza 12.

Levélbélyeg-kereskedés

PRÜCKLER J. C.

Budapesten, IV., Régi posta-u. 5

Alapittatott 1876. 7240

Veszek! Eladok! Cserélek!

A HYGEA hajbalzsam

valóban maga a tökéletesség, ha arról van szó, hogy a szürke hajnak eredeti fiatalos szine, fénye és szépsége visszaadassék. Megujitja a haj életfolyamatát, szivósságát és növési képességét, mint hajszépitőszer pedig egyenesen páratlan. 7128

Védjegy.

Üvegje 1 frt 50 kr és 2 frt 50 kr.

Valódi minőségben egyedül kapható

DIMITRIJEVIĆ S. gyógyszerésznél Aracs, Banat. 42.

LOHSE-féle Maiglöckchen

zsebkendő-illatszer — szappan arczpor — pipere-viz brillantine — Eau de Cologne.

Valódi csak akkor, ha a feltaláló czégét viseli.

Gustav Lohse

BERLIN, 45/46 Jäger-Strasse.

Kapható valamennyi illatszerészet, diszmű-áru-, gyógyfűszerészet- és gyógyszertárban Ausztria-Magyarországon.

Feszty társaság palotájában

Városliget

Krisztus a keresztfán

és Jeruzsálem

óriási körkép. Látható:

reggel 9 órától esti 8 óráig

Az esti órákban villanyvilágitásnál.

Belépő díj 50 kr. 7172

Gyermekjegy 30 kr, katonajegy őrmestertől lefelé 30 kr.

RŐSER JÁNOS nyilv. tan- és nevelő-intézete

BUDAPEST, Aradi-utcza 10. szám, Rőser-ház.

Ezen intézet **alapittatott 1853-ban.** Eddigi tanulók száma 14,211; magában foglalja

a nevelő-internátust, melyben vidéki családok fiai teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek; 7262

a felső kereskedelmi iskolát, mely egyenrangú és egyenjogú **a keresk. akadémiákkal,** záróbizonyitványai **az egyévi katonai szolgálatra** jogositanak;

a polgári iskolát, mely egyenjogú és egyenrangú az állami és községi iskolákkal. Növendékek fölvétele szeptember 6. Tanácsos azonban a beiratást minél előbb eszközölni, mert az elmult évben sem adhattunk a később jelentkezőknek helyet. — Értesitést küld és felvilágositást ad az igazgató:

RŐSER JÁNOS, Budapest, VI., Aradi utcza 10.

Franklin-Társulat nyomdája (Budapesten, IV., Egyetem-utcza

33. SZÁM. 1897. BUDAPEST, AUGUSZTUS 15. 44. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre 12 frt, félévre — 6 » | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt, félévre — 4 » | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.—, félévre — 2.50 | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

A FEHÉREGYHÁZAI CSATATÉREN.

Borongó nyári nap volt, mikor útnak indúltam, hogy a magyar szabadságharcznak egyik szomorú temetőjén, a segesvári völgyben, fölkeressem az 1849 július 31-iki csata emlékezetes helyeit. Komor, szürke fellegek kergették egymást Segesvár hegyei fölött épen abban az irányban, a melyre a lemészárolt kis magyar sereg romjai menekűltek.

A hogy a segesvári vadregényes völgyszorosból kiindúltunk, egyszerre széjjelnyilt a Nagy-Küküllő völgye, maga mellett hagyván az irántunk még mindig oly idegen várost összezáruló hegyfalai között. Kelet felé erdős hegytetők húzódnak majdnem az országútig lenyúló bokraikkal; messze a távolban kékelő székelyudvarhelyi hegyekig, átkarolván a déli oldalát a szép Küküllővölgynek; az éjszaki oldalon a buni és széki kopár hegyek oldalában föl-föltűnik néhol egy-egy barátságos ház fehér fala és nehány zöldelő legelőterület. A déli hegysor tövében halad a fehérlő országút, egyenes vonalával átszelve a csatateret. Az országút árkos szélei mellett házmagasságnyira fut föl a lombos komló és az érni kezdő kukoricza között föl-föl riadt egy-egy nyúl a szekérzörgésre. Egy székely szekeren haladtunk zarándok útunkra dr. *Otrobán* Nándor brassói orvossal, egy öreg 48-as honvéddel, a ki a 82. zászlóaljban a Bem ágyúi mellett volt tüzérségi fedezeten a szomorú nevezetességű napon és negyvennyolcz év múlva csak ma látta újból azt a helyet, a honnan a csatazajból az Isten különös gondviselése vitte haza. Az útszélre kupaczokba halmozott kavicsrakások mellett hüvös szél himbálta a nyár virágait, mintha üdvözölni akarná a szabadságharcz öreg bajnokát. A jobbfelőli hegyoldal sűrű erdőlombjain alúl egy lankás hegylejtőn áll az elesett orosz tábornok, *Skariatin* siremléke, nem épen díszes fa tetőzet alatt, a mely az idő viszontagságai ellen védi a gyászos emléket. Itt pihen ezen a szép helyen, alig pár száz lépésnyire az országúttól; noha a magyar tüzérség golyója innen jóval odább találta halálosan. A felette terjedő sűrű erdő rejtette a lublini és finn zászlóaljakat és onnan irányitották a csata döntő kimenetelekor a fő haderőt. Ez az erdő még sűrűbb volt akkor, és jó rejtekhelyeűl szolgált az ellenséges orosz gyalogságnak.

Innen, e bokros hegyoldaltól alig ezer lépésre nyílik ketté kelet felé az Ördögpatak völgye, az a hely, a hol a lelkesűlt magyar gyalogság, de különösen a 82-ik zászlóalj háromszor is visszaszorította biztos lőállásából az orosz gyalogságot, szuronyszegezve törvén az ellenség nagyobb erejére. Itt, a hol az Ördögpatak hidján átkeltünk, volt a harcz kezdetén az oroszok első harczvonala kifejlődve, a mig előörsei és járőrei már bent jártak az Ördöghegy erdőiben, szüntelenűl lövöldözve az előbukkanó magyar járőrökre. A völgy túlsó oldalán emelkedik egy kisebb hegygerincz, a melyen az orosz tüzérség állott szemközt a *Bem* ágyúival. Onnan intézte a magyar tüzérség az első lövéseket, mindaddig megtartván a jó helyet, a mig az orosz lovasság váratlan oldaltámadása nem veszélyeztette helyzetét. A hegyoldal akkori fái ma már ölbe vágva rakásokon állanak. Azok lombjai alatt ömlött a legtöbb magyar vér. Túlsó kopár oldalán ma

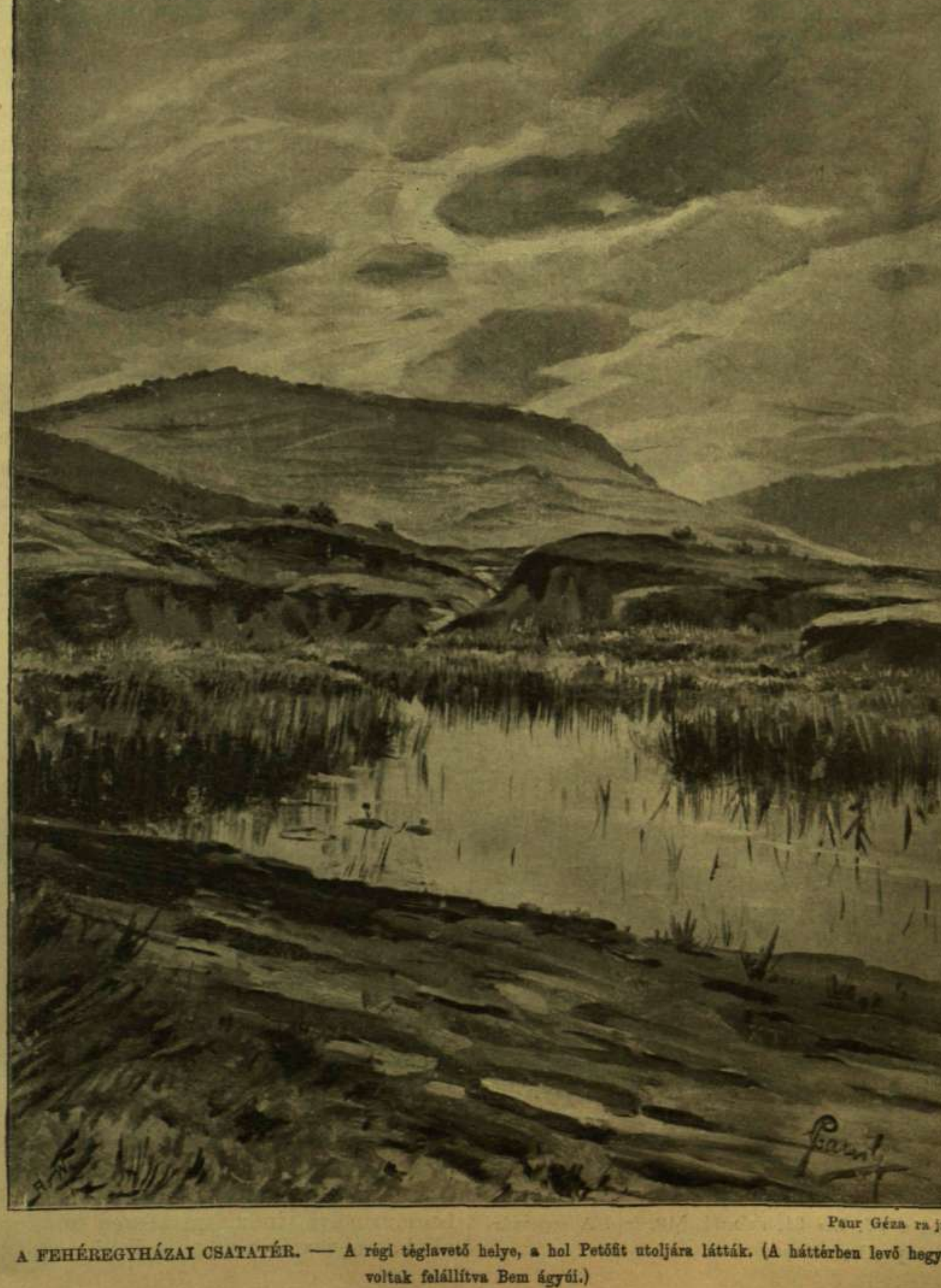

Paur Géza rajza.

A FEHÉREGYHÁZAI CSATATÉR. — A régi téglavető helye, a hol Petőfit utoljára látták. (A háttérben levő hegyen voltak felállítva Bem ágyúi.)

már csak néhol van egy-egy árnyas fa, gyepes legelőjén mély barázdákat szántott az esőzések. A baloldalon emelkedő sötét erdő és a vele szomszédos szántóföldek határolják az innen 2000 lépésre nyíló Sárpatak völgyét.* E lombos erdő rejtette a *Bem* fő seregét elővonulásakor, és ennek kiszökellő hegylábain tüzelt 6 ágyúja. A mai szántóföldek országút felé nyúló oldalaiban volt a régi téglavető, a hol gróf *Haller* Ferencz utoljára látta *Petőfit* d. u. 3—4 óra tájban. Itt lephette őt meg valahol a sásos mocsár között, az alig 1000 lépésnyire oldalt fekvő Fehéregyháza hídja felől előtörő odesszai ulánusok csapata.

Az ingoványos talaj agyagos szakadékain át igen nehéz lehetett a menekülés azoknak, a kik hátulról kapták a támadást. A csatatért lapunk jelen számában ábrázoló képen látható hátsó hegy oldalán állt *Bem*, mintegy 20 tagból álló kíséretével, figyelemmel kísérve az ellenség minden mozdulatát, maga keresvén, mint kitünő tüzér, az ágyúk számára a legalkalmasabb állást. Innen parancsolta fel a Fehéregyháza szélén felállított tüzér-üteget az erdős hegyoldalba.

Az ellenség nagyobb ereje a jó fedezéket adó s mindent elrejtő erdőben egyre nőtt, különösen mikor a marosvásárhelyi úton váró Engelhardt seregét is az erdei harczba vezényelték, segítségére a lublini zászlóaljaknak. E döntő mozzanatok alatt történt az orosz lovasság átkelése a Küküllőn és oldaltámadása Fehéregyháza falu szélén a sáros, ingoványos talajon álló honvédség ellen.

A valóságos mészárlássá fajult harcz szétverte a magyar sereget, mely erejében megtörve menekült, a merre menekülhetett, az égő búzakeresztek között a hegyoldalon és falu alatt, ott körülbelül, a hol ma a közelebb fölavatott honvéd siremlék áll. A tüzérséggel együtt menekült egy darabig *Bem* is, a ki gyakran kérdezősködött Petőfi után. A kifáradt magyar gyalogságot valamennyire elrejtette a falu és a sürű nádas, a mely a Küküllő kiöntéseiben a falu alatt sokaknak adott veszedelmes menedéket. Az égő mezők roppant füstje s az országúton felkavart porfellegek között alig lehetett kivenni, melyik az orosz, melyik a magyar lovasság.

Itt, a mai szántóföldek oldalában az erdőszélen esett el hősi viadalban *Zeyk* Domokos, és itt kellett valahol elvesznie a magyar nemzet büszkeségének, *Petőfi* Sándornak is. A falu hátsó kijárata széléhez közel folydogáló patak partján valahol menekülhetett *Bem* a nádasba, a hol késő estig maradt és a hol megtalálta a Kossuth-huszárok kereső bátor csapata, a kiket visszafordított a tábornok miatti aggodalom. A szomorú csata után menekült, a ki menekülhetett Héjjasfalva irányába, vagy a buni erdős hegyek közé, a hol nem egy sebesültet vertek agyon a fékevesztett oláhok.

Este felé járt az idő, mikor visszatértünk e szomorú emlékű helyről.

Paur Géza.

«SEGESVÁR ÉS PETŐFI.»

— Idősb Gyalokay Lajos emlékiratából. —

A fentebbi czímmel írta le Petőfire vonatkozó emlékezéseit id. *Gyalokay* Lajos, ma a nagyváradi kir. törvényszék elnöke, a ki Petőfit, mint tisztjét és személyes barátját, saját kocsiján vitte magával Maros-Vásárhelyről a végzetes csata színhelyére, Fehéregyházára, s a ki a legszavahihetőbb élő szemtanúja a Segesvár és Fehéregyháza között vívott gyászos kimenetelű ütközetnek. Id. Gyalokay Lajos, mint alig 22 éves fiatal ügyvéd s Beőthy Ödön biharmegyei főispán titkára, már 1848 nyarán Nagy-Váradra sietett s ott a bihari önkéntes zászlóaljba állt be közembernek.

Eleintén a Kiss Ernő parancsnoksága alá került a becskereki táborba; majd Vetter alezredes mellé jutott mint már főhadnagy s ott mint magyar fogalmazó ő készítette a perlaszi ütközetről a hivatalos jelentést. 1849 febr. 5-én Beke József honvédőrnagy vezetése alatt Dévára, onnan pedig két nap mulva az oly nevezetes piskii hídhoz rendeltetett. Február 8-ikán és 9-ikén részt vett abban a dicsőséges ütközetben, mely az egész szabadságharcznak egyik legfényesebb győzelmével végződött s mely után a megsebesült Gyalokayt *Bem* századossá nevezte ki. A vezér előtt azonban csak febr. 15-én jelent meg először személyesen Medgyesen, hová azért rendeltetett, hogy az alezredessé előlépett és Háromszék főparancsnokává kinevezett Beke mellett hadsegédi szolgálatot teljesítsen s egyszersmind ismert gyújtó szónoki képességével a székelyföldi toborzásnál segítségére legyen.

Bem meg volt lepetve Gyalokay fiatalságától s vállát megveregetve kijelenté, hogy tehetségét jó hírének megfelelőleg fogja fölhasználni.

Beke főparancsnok mellett mintegy öt hétig működött Háromszéken s a remélt sikerrel. Brassónak márczius 30-án történt elfoglalása után április 1-én Beke alezredest, mint ostromtábor-parancsnokot Gyula-Fehérvár alá követte, hol május 12-ig hadsegédi minőségből és irodai teendőkkel való foglalkozáson kivül az ostrom minden küzdelmében és fáradalmaiban részt vett. Ekkor *Bem* rendeletére a vezér után sietett. kit a Bánátban időközben tett mozdulatai miatt csak május 20-án ért utól a mehádiai fürdőben. Ott *Bem* másnap maga elé rendelte s mint már ismert jeles fogalmazót a sereg létszámáról és elhelyezéséről szóló kimutatások készítésével bízta meg, s minthogy Gyalokay az első próbát teljes sikerrel állta ki, azon idő óta július végéig, vagyis a fehéregyházai gyászos vereségig ő végezte az ide vágó bizalmi teendőket.

Petőfivel még 1847-ben ismerkedett meg Pesten a *Pilvax* kávéház hires «közvélemény asztalá»-nál, mely nemzeti szinű, sugarasan összevarrt posztószeletekből álló takaróval volt beterítve s mely köré naponként seregestől gyűltek jurátusok, fiatal irók, művészek s ügyvédek, kik közt Petőfi, Jókai, Sükei, Korányi, Vasvári, Orlai és Degré «a szellemi aristokratia e táblabirái» voltak a hangadók. Ekkori ismeretségök azonban csak futólagos volt, mert Gyalokaynak csakhamar haza kellett mennie Nagy-Váradra.

Másodszor 1849 február 8-án találkoztak *Déván* Bem előszobájában a vármegyeházán, hol csak vagy egy óra hosszáig lehettek együtt; de ez a kevés idő elég volt nekik, hogy ismeretségök fölújuljon és benső barátsággá szilárdúljon.

Harmadik és utolsó találkozásuk 1849 július 29-én történt *Maros-Vásárhelyt.* Erről s az ezt követő eseményekről írja *Gyalokay* Petőfiről azokat, a miket itt az ő emlékiratából bő kivonatban közlünk:

1849-ik év július 30-án kora reggel parancsolat szerint, Maros-Vásárhelyen vezérünk, Bem szállásánál megjelenvén, ott már mindent becsomagolva, indulásra készen találtunk. Az altábornagy még néhány szóbeli rendeletet adván ki, így szólt hozzám: «Sie werden auch mitkommen». (Ön is velünk jő.)

Ekkor mindnyájan elindultunk, hogy az útczán sorba állított kocsikra felüljünk. Midőn saját alkalmatosságomon épen elhelyezkedni akartam, észreveszem *Petőfit*, ki szemeit a kocsisoron keresőleg végig jártatva és kezével intve egyenesen felém tartott. Hozzám érkezve így szólított meg: «Pajtás, nekem azt mondák, hogy neked magadnak van kocsid, adhatnál-e nekem egy kis helyet?»

«Egész örömmel», felelém, s ő be sem várva, hogy neki jobb oldalról helyet csináljak, bal felől a kocsira felpattant s mikor én vele helyet cserélni akartam, tréfás haraggal reám kiáltott: «Ne komédiázz velem, barátom, mert mindjárt itt hagylak.»

A kanapé-vitának elintézése után azonnal megindultunk, s *Petőfi* érdeklődő kérdezésemre válaszolva elbeszélte nekem: hogy ő előtte való nap Egressy Gábor társaságában érkezett Maros-Vásárhelyre, azonnal tisztelkedett az öreg úrnál, ez őt a legmelegebb örömmel fogadta és szokása szerint fiának nevezve felhivta: nem volna-e kedve másnap Segesvár alá menni, hol az oroszoknak egy kis meglepetést és szórakozást akar szerezni? «Persze, — mondá *Petőfi*, előadását folytatva, — én rögtön vállalkoztam és most meglátom, mikép porozza ki az öreg úr a muszkák czukorszoknyáját.»

Ekkor szikrázó gondolatainak röptét követve sebesen hozzám fordult s következő kérdést intézte hozzám: «De hát mondd csak, visz-e most az öreg elég embert és ágyút magával? Ugy tudom, te vezeted most Bauer helyett a Standesausweisokat.»

«Hogy minő haderőnk lesz együtt, mikor a tett helyére érkezünk, — felelém, — azt csak az öreg tudná megmondani, a ki sokszor a legellenkezőbb tájakról húzza össze csapatát; annyit azonban tudok: hogy Maros-Vásárhelyről most nem sokat, legfölebb a Damaszkin hátráló dandárának egy részét viheti magával. A csapatparancsnokok létszámkimutatásai, mióta Brassó és Besztercze felől erősebben szorongatnak bennünket, csak gyéren és nagyon hiányosan érkeznek be.»

Azután sok más tárgyról, különösen a magyar nemzet helyzetéről, a szabadságharcznak minő sikerrel várható kimeneteléről, a politikai és katonai téren kiemelkedett állást foglaló férfiakról, az európai diplomáczia magatartásáról, reményekről és csalódásokról beszélgettünk, sőt a mennyiben egyik-másik napi kérdés és egyik-másik tény vagy egyén megbirálásánál véleményeink eltértek, tüzesen vitatkoztunk is.

Az általunk akkor tárgyalt kérdések egymásutánjára, az eszmecsere folyamában használt érvek, okok és vélemények szószerinti részleteire már nem emlékezem, de a felfogásnak, nézetek és elveknek azon általános iránya, mely a személyekről, intézményekről és dolgokról való ítéletében oly következetesen nyilatkozott, az a tüzijátékszerűleg sziporkázó fénye a gondolatoknak, találó hasonlatoknak és eredeti észrevételeknek, melyekkel csapongó észjárása minden nyilatkozatát megfűszerezte, elevenen él emlékemben.

Útközben megkináltam szivarral. Akkor a szivarokat 25 darabot egy papirgöngyölbe csomagolva árulták, melyeknek egyik részén különböző és igen kezdetleges rajzban kivitt könyomatú vagy fába metszett képek díszlettek. Azon a göngyölön, melyből Petőfit megkináltam, egy kurtaszoknyás pásztor vagy kertészleány alakja volt látható «Rózsa szivarok» aláirással.

Ez neki feltünt. «Miért épen Rózsa és miért nem Róza szivarok?» mondá ő. Kivette tollkését és az «s» betűt kivágta.

Jóizűen nevettünk a műtét fölött. Én pedig az egész képet kivágtam, eltettem és mai napig is birtokomban van. Kérdezésem folytán elbeszélte ezután nekem a közvéleményben és irodalomban oly nagy port vert nyakkendő történetét is.

Délben *Kelementelkén* özvegy *Siménné* úrnőnek izlésesen berendezett kastélyában állapodtunk meg, hol a vezért és táborkarát a művelt, kedves háziasszony (Ugron Gábor nagyanyja) igazi magyar vendégszeretettel fogadta. Ebéd után abban a rendben, melyben jöttünk, elindultunk Kelementelkéről és alkonyatkor, minden nevezetesebb incidens nélkül Szitás- (most Szé-

* Lásd a «V. U.» 31. számát 510. lap. A segesvári csata térképe Oreusz szerint.

A GRÓF HALLER-KASTÉLY FEHÉREGYHÁZÁN.

kely-) Kereszturra érkeztünk, s ott az altábornagy vezérkarával együtt, a Matskássyak ódon kastélyába szállásoltatott el.

A fogadás és elhelyezkedés bevégeztével, *Petőfi* rögtön eltávozott, egyik ismerősét, Varga Zsigmondot felkeresendő. Ugy tudom, hogy az éjet is ennél töltötte.

Bem akkor este sokáig tanulmányozta az előtte egy nagy asztalon kiterített térképet, azután szokott rövid kategorikus pontossággal különböző szóbeli és irásos rendeleteket adott ki, melyek főleg a másnapi indulás idejére, menetrendjére és a különböző csapattestek esetleges felállítására vonatkozó utasításokat tartalmazták.

Nevezetesnek és különösen figyelemreméltónak tartom Bemnek dispositioi közül azt, melyben azon esetre, ha Segesvárról győzelem nélkül hátrálnunk kellene, a visszavonulás irányául Udvarhelyt jelölte meg. Ismerve a hadcsapatok elhelyezését, azt hiszem, nem tévedek, midőn a visszavonulás irányából eltalálni hiszem a tervet, melyet *Bem* visszaveretésünk esetére szokott leleményességével kigondolt és készen tartott, t. i., hogy a magyar sereg egyik legerősebb strategiai támpontját, legfontosabb fegyvertelepét, a Székelyföldet, az annyi és oly jó harczot szolgáltató hű, bátor székely népet feladni nem akarta és azért választotta visszavonulás esetére Udvarhelyt további akcziójának szinteréül. Innen Gál Sándor dandárjával egyesülve, bizonyosan talált volna az oroszlán útat és módot arra, hogy az ellene rendezett körvadászat hajtóival fogait és körmeit sikeresen éreztesse.

A végzetes nap reggelén — július 31-én — indultunk el a Matskássy-kastélyból, hova *Petőfi* éjjeli szállásáról idejében visszaérkezve, ismét hozzám szegődött.

Itt, szemben azon különböző versiókkal, melyek a segesvári ütközetben résztvett magyar sereg létszámáról írásban és szóval világgá lettek terjesztve, szükségesnek tartom erre vonatkozólag saját véleményemet elmondani. Némelyek 7—8000 emberre becsülik a csatában résztvett honvédek számát, a muszkák pláne, hogy győzelmök értékét hatványozzák, jelentésökben a létszámot 12 ezer emberre emelték.

Ámbár az utolsó napokban egyetlen létszámkimutatást sem kaptam, s így a Segesvár alá vezetett csapatok erejét számszerűleg pontosan kimutatni nem tudom, azonban, miután a zászlóaljak és lovas századok elvonulásánál és felállításánál jelenvoltam és azoknak létszámát a régibb kimutatásokból hozzávetőleg megállapítani képes valék, — a mint akkor Petőfinek mondám, — seregünket legkedvezőbben mérlegelve 4000—4200 főre becsültem.

Ha nekünk 7—8 ezer, vagy épen 12 ezer csataképes emberünk lett volna, akkor Lüders győzelem helyett egy «hátrafelé irányzott szárnymozdulat»-ról tett volna jelentést, s július 31-ét gyászfátyol helyett, babérral övezte volna körül a magyar történelem.

Szitás-(Székely-) Kereszturtól alig fél mérföldre haladva, nagy csodálkozásomra azt vettük észre, hogy egy zászlóalj székely velünk szemközt nagy lármával és kedvetlenül visszafelé vonúl. S mert az ellenségnek semmi nyomát, semmi jelét nem láttuk, nem hallottuk, ketten Petőfivel egymástól kérdezgetve találgattuk okát ezen — körülményeink között minden esetre megütközést gerjesztő, — visszás menetrendnek.

Nem sokáig maradtunk bizonytalanságban; mert nehány percz után a csapatok között lovagolva, közvetlenül kocsim mellé megérkezett *Endes* őrnagy, ki kérdésemre tudatta, hogy *Gál* Sándor ezredes, a túlnyomó számú ellenség által erősen szoríttatva, egy futár által segélyt kért; s hogy ennek következtében *Bem* őt 81-ik számu zászlóaljával Gálhoz visszarendelte.

Ez reám, ki a legyőzendő nehézségek sejtelmével és erőnk csekélységének tudatával birtam, igen lehangolólag hatott, s vállalatunkra nézve rosz omennek tekintettem.

Petőfi osztozott aggodalmaimban, sőt ingerülten, borus előérzetét kifejezve, így kiáltott fel: «csak meg ne bánjuk ezt!»

Egy, talán kicsinyesnek látszó, de a Petőfiről forgalomba hozott és rajzokban is kifejezett hamis traditió megczáfolására szolgáló ténykörülményt sem hallgathatok el.

Számos könyomatu képben, s gyarló rajzokban Petőfi életének utolsó jelenete ugy ábrázoltatik, mintha ő akkor arany galléros honvéd őrnagyi ruhában, magasan lengő tollas kalappal, hol gyalog, hol büszke ménen lovagolva, villogó karddal küzdött volna az őt megtámadott orosz dzsidások ellen.

Én nem tudom, hogy Petőfinek átalában volt-e őrnagyi ruhája; mert én őt ilyenben soha sem láttam; hanem azt határozottan tudom és bizonyíthatom, hogy Petőfinek egész öltözete azon a szerencsétlen napon egy vitorlavászonból készült blouse, mellény és nadrág, továbbá egy szürke köpeny volt, fejét egyszerű katonatiszti sapka födte, válláról pedig egy szijon függő sárga bőrtáska lógott.

Ebbeli állításom igazságának egyik legjobb tanuja volt *Mütter* Ferencz (később az élesdi járás közbecsülésben álló járásbirója), ki akkor, alig 20 éves korában, több alkalommal kitüntetett fényes vitézsége és sokoldalu nemes tulajdonai által már századosi rangot vivott ki magának a 27-ik zászlóaljnál.

Mütter korábban együtt szolgált velem az 55-ik zászlóaljnál, s — hálásan elismerem — iránt mindig mély ragaszkodást tanusított. Hónapok után akkor láttuk viszont egymást, midőn ő százada között kocsim mellett ellovagolt és engem felismert. Örömünk kölcsönös volt, s miután őt Petőfinek bemutattam, mindaddig velünk társalogva, mellettünk maradt, mig az első ágyulövés és parancs el nem szólíták oda, honnan számos sebekkel terhelve, s hetekig élet-halál között lebegve menekült.

Igy haladtunk nehány óráig, a nélkül, hogy az ellenség által legcsekélyebb részben is megháborítva és föltartóztatva lettünk volna.

Már elhaladtunk a gróf Halleréknek terjedelmes park közepén fekvő emeletes, de a mint hallottuk, az oláhok által megrongált fehéregyházai kastélya előtt is, hol feltünt nekünk, hogy az útszélen álló pavillonnak erkélye le volt döntve.

Már a komoly gondolatok fölé kerekedett pajzán elbizottság kezdett társalgásunkban nyilatkozni, s élczeket faragtunk a muszkákról, kik talán érezve a pecsenye illatát, tanácsosabbnak tarták elvonulni a csapás elől, melyet az öreg úr fejökre mért, . . . midőn az első ágyulövés tudtunkra adá, hogy korán reménykedtünk olcsó győzelemre, s hogy a válságos pillanat megérkezett.

Mint a nemes harczi mén, mely a rohamot jelző kürt szavára ideges lázzal röpül előre: *Petőfi* is, a csata első jelét meghallva, üléséből izgatottan felpattant, a kocsiból búcsúzás nélkül leugrott és sebesen előre szaladt.

Én pedig, hogy Fehéregyháza község utczáját mentől előbb szabad térre juthassak, kocsisomat sebesebb hajtásra nógattam. Midőn a faluból kiértünk, egy patak hidján áthaladva kocsimat az országúttól balra eső, s véleményem szerint, a lövegek ellen fedett völgyhajlásba visszairányozva, jóval Fehéregyházán túl felállítottam, kocsisomnak és katonaszolgámnak azon szigorú parancsot adtam, hogy onnan további rendelkezésemig elmozdulni semmi szin alatt ne merjenek.

Ebbeli előrelátó intézkedésemnek szükséges volta nagyon is igazolva lett; ennek köszönhettem életemet, szabadulásomat.

Most már magam is előre siettem. Nekem a

Paur Géza rajza.

A FEHÉREGYHÁZAI CSATATÉR. — A Nagy-Küküllő-parti nádas, a hova a csata után Bem menekült.

vezérkarnál elfoglalt állásomnál és hivatásomnál fogva, midőn egyik vagy másik ütközetben a vezér parancsából résztvettem, semmi különös megbizatást vagy szolgálatot nem kellett tennem; tehát a nélkül, hogy bizonyos ponthoz utasitás szerint lekötve lettem volna, tetszésem szerint ide-oda mozogva, szabadon választhattam magamnak ki a helyet, a honnan valamit látni akartam.

Midőn igy az ütközetnek eleintén kedvező fejlődését gyönyörködve szemléltem, jelent meg hátam mögött *Petőfi*. Az ütközetnek általam megfigyelt különböző mozzanatait neki elbeszéltem, s ezekből következtetéseimet levonva, a harcz kimenetelére vonatkozó véleményemet vele közöltem, mire halvány arcza kipirult, szemei a lelkesedés tüzétől fénylettek, s az én föltételes reményemet messze túlhaladó bizalommal, szenvedélyesen érvelve igyekezett nekem bebizonyitani, hogy nemzetünk nemes, jogos ügye nemcsak ezen alkalommal, de általában a szabadságharcz küzdelméből is, győztesen fog kikerülni.

róla szeretne tudomást szerezni. Hiában mondottam neki, hogy a különböző topographiai pontok megfigyelése után azt a helyet, a hol állottunk, s honnan az egész csatát be lehetett látni, sokkal jobbnak tartom, mint a fehéregyházait, melynek zárt látköre a szemlét is szükebb korlátok közé szoritja, egyoldalúvá teszi. Hiában tettem azon ajánlatot, hogy ha ohajtja, a középponton, akár az ágyútelepig előre megyek vele. Ő hajthatatlanúl megmaradt szándéka mellett, s engem ott hagyott.

Magamra maradva, lassan előre haladtam, a dombokkal és völgyekkel váltakozó hullámos területen, s minden egyes magaslaton megállapodtam, hogy a különböző hadmozdulatokat annál jobban szemügyre vehessem.

Azon positióhoz, melyet ágyúink elfoglaltak közeledve, megütközéssel tapasztaltam, hogy azoknak csak egynémelyikéből folytatják a tüzelést, mig több némán fekvő löveg körül nyugtalan tömeg sürgölődött.

Megszólitottam egy velem szemközt jövő altisztet, ki nehány általa vezényelt katonával

Egy átfutó pillantás elégséges volt arra, hogy kétségbeejtő helyzetünket felismerjem.

A segesvári úton s mellette kiterjeszkedve, huszáraink sikertelen támadása után nagy tömegekben, fellobogózott lándzsaerdővel vágtattak az oroszok uhlan ezredei, s zilált gomolyba gyürt katonáinkat maguk előtt söpörték.

Jobb szárnyunk sem mutatott vigasztalóbb látványt. Fejvesztett bomlás és a félelem lázától kergetett futás mindenütt!

S mintha az Isten is itéletet akart volna tartani, s mintha az összerepesztett égboltozat romjai akartak volna fejünkre szakadni, oly borzasztó erővel tört ki a természet szabadon bocsátott szilaj elemeinek rettentő csatája.

Azon komor felhő, melynek fenyegető emlékedését Petőfivel együtt vizsgáltuk, most mint valami óriási rém, égig nyuló fejével, gyomrában szikrázó villámokkal kiterjeszté sötét szárnyait a láthatáron s a minden oldalról ropogó mennydörgés sürű csattanásai között szédítő sebességgel röpült felénk.

Nehogy a vihar, valamint a futók és üldözők

Az a hegyoldal, a hol a magyar gyalogság kibontakozott.

Az orosz gyalogság hadállása.

A FEHÉREGYHÁZAI CSATATÉR. — AZ ÖRDÖGPATAK VÖLGYE. Paur Géza rajza.

Tekintetemet a csatatéren és a láthatáron végig jártatva figyelmeztettem őt azon komor, sötét felhőre, mely a segesvári erdők felett, napfénytől bearanyozott csipkés tarajával, sebes emelkedésben fölfelé tornyosodott; s melynek méhében a czikázó villámok tompa dörgését a csatakiáltások riadása, a fegyverek ropogása és az ágyúk szakadatlan bömbölése között is hallani lehetett.

«Ilyen szélcsend és perzselő hőség után» — mondám én a rohamosan emelkedő fellegekre mutatva, — «bizonyosan vihart kapunk, még pedig nem sok idő múlva.»

«Az baj lenne most nekünk, a szemközt rohanó förgetegben nem szákmányolhatnánk ki győzelmünket», — válaszolá Petőfi.

Látható érdekeltséggel gyönyörködött ezen nagyszerű természeti tünemény háborgó képleteiben, s a nélkül, hogy tekintetét arról elfordítaná, nyomatékos hangsulyozással azt kérdé tőlem:

«*Mit gondolsz, kit ver meg ma az Isten?*»

«*Remélem, a muszkát*», — felelém én.

«*Én nem remélem, de követelem*», — mondá ő.

Párbeszédünk befejezése után igyekezett reá beszélni, hogy vele Fehéregyháza felé menjek, hol, mint mondá, jobb szárnyunk viselt dolgaihárom vagy négy nehéz sebesültet szállittatott, s az kérdésemre azon leverő választ adta, hogy több ágyú a tüzelés következtében megrepedt vagy szétpattant.

Biztos értesülést ohajtottam szerezni, s mit sem törődve az elől, hátúl és oldalt húlló ágyúgolyókkal, előre siettem, azonban egy épen akkor kibontakozott borzasztó kép látására szivverésem megakadt s lábaim a földbe gyökereztek.

A bal szárnyon, hol honvédeink tüzes rohama elől az erdőbe vonúltak vissza az oroszok, s hol még csak az előbbi pillanatban is a fák között fölébresztett visszhang egész idáig hallatta vitézeink bátor csatakiáltását, onnan most egyszerre zavart és félelmet jelentő kiáltozások, vegyítve a muszkák orditásával, törtek elő.

Annyi időm sem maradt, hogy ennek jelentőségéről gondolkozhassam; mert alig nehány másodpercz mulva a legborzasztóbb rendetlenségben fölvert rajként, az észvesztő rémület vad futásával láttam csapatainkat az erdőből kiomlani, nyomban üzetve az oroszok diadalittas rohamoszlopai által.

Ezen vérfagylaló jelenet, ezen általam soha nem látott rémitő zűrzavar ellen mintegy védelmet keresve, reménykedő tekintetemmel a középpont és a jobb szárny felé fordultam.

tömegének sodrába kerüljek, minden erőmet és ügyességemet felhasználva siettem, illetőleg futottam, hogy mielőtt az ember-ár magával ragadna, elérhessem a fehéregyházi országútat.

Ezen tervem sikerült ugyan, de eső elől csepegő alá jutottam; mert itt leirhatatlan rendetdetlenségben, egymást lökve, taszitva, gázolva és vészkiáltásaik által kölcsönösen fokozva a rémületet, bábeli zavarban gomolygott, futott a honvédek, huszárok, tüzérek és mindenféle szekerek szomorú egyvelege.

Végre nagy nehezen magam részéről is erőszakot használva, feljutottam az országút párkányára, s hogy minden eshetőségre készen legyek, kardomat kivontam.

A futók által fölvert por és a menekülők tömege miatt nem tudtam a csatatér felé visszalátni; s mert azt hittem, hogy az üldözők megérkezése előtt némi rendet állitva elő, a visszavonulást némileg biztositani, a nagyobb veszélyt elhárítani lehetne, a futók elé állottam, s fölemelt karddal, harsány hangon, hivatkozva hadsegédi minőségem és Bem parancsára, sorakozást vezényeltem. Fájdalom! jó szándékom füstbe ment. Egy áradó folyam rohanását ép oly kevéssé lehetett volna megállitani, mint ezt a bátorságát, eszét vesztett megrémült tömeget.

Reám sem hallgatva robantak el mellettem. Még az is köszönetre érdemes figyelem volt tőlük, hogy főtiszti állásom és jóakaratom iránti tekintetből fel nem löktek, hanem kitértek előlem.

Csak egy közvitéz, ki fáradva, tikkadtan futott a csapat végén, engedett felhivásomnak, s talán mert lélekzetre volt szüksége, vagy mert iránt am jóindulatának akart kifejezést adni, egy pár perczre megállapodott. De ez sem volt hajlandó tovább küzdeni. Újjával visszafelé mutatva igy szólott hozzám:

«Jobb lesz, ha tiszt úr is menekül; nézze csak, mi jön utánunk.» Ezzel tovább futott.

Igaza volt a szegény harczosnak. Nehány száz lépésre sürű lovas csapat vágtatott felénk. Hogy barát, vagy ellenség volt? azt a lovak lábai által fölvert portól kivenni nem lehetett.

A helyszinén talán meg is tudnám mutatni a pontot, hol örökre elváltunk.

A mint Petőfi utolsó szavaival mondá, nem volt idő gondolkozni; mert a lovak által fölkavart s az egész erejével kitörő vihartól hömpölygetett poroszlopból épen a hátam mögött láttam kibontakozni a megeresztett kantárszárral elővágtató lovascsapatot.

S bár egyetlen pillantás meggyőzött arról, hogy nem ellenség, hanem menekülő huszáraink előtt állok, de azért ezen találkozás épen oly végzetes kimenetelű lehetett volna reám nézve, mintha a muszka lovasok rajába kerülök. Mielőtt az út széleig juthattam volna, lábamról leütve, a vágtató lovak alá kerültem.

Hogy mit éreztem és gondoltam azon egy pár másodpercz alatt, mig ez a förgeteg fejem felett elrobogott, leirni nem tudom; de azon szívdermesztő hatás, melyet a patkók csattogása a fegyverek csörömpölése és a lovak ziháló lélekzetéből alakult pokoli hangzavar, s a fölöttem elrepülő állatok kisértetszerű alakja reám gyakorolt, kitörülhetlenül él emlékemben.

A mit kétségbeejtő helyzetemben hinni nem mertem, sőt a minek ellenkezőjét vártam, az történt meg: ép tagokkal életben maradtam. Csak egy ló lépett — s az is csak ugy röptében — a kezem fejére, mely érintkezésnek nyomait ma is hordom. Ezt és egy pár zúzódást kivéve, minden törés és sérülés nélkül, de sarkamtól hajam száláig porba keverve tápászkodtam fel keserves fekhelyemről.

Erősen vérző kezemet zsebkendővel körülcsavarva, most már nem szaladtam, de a fiatal izmok megfeszített rugalmasságával röpültem, hogy a második, bizonyára veszélyesebb találkozást az ellenség lovasságával kikerüljem és kocsimat elérhessem. Áldott legyen az isteni gondviselés és az emberi becsületesség, ezt nem sokára, azon helyen állva, a hova rendeltem csakugyan meg is találtam.

Szegény Petőfinek csak félig volt igaza; mert

Dunky fivérek fényképe.

1848/49-ES HONVÉDEK A SEGESVÁRI PETŐFI-SZOBOR ELŐTT.

Nem volt más választás; kardomat hüvelyébe dugtam, és futottam a többiek után.

Igen rövid távolságra haladhattam akaratlan versenyfutásommal, midőn alig nehány lépésre *előttem látom Petőfit hajdonfővel kezében tartott sipkával az úton keresztül szaladni.*

Reá kiáltottam, s ő elborult sötét tekintettel reám nézve, szótlanul megállott.

«*Jőjj velem*», — mondám kezét megragadva, — «kocsimat innen nem messze állitottam fel, azon menekülhetünk: gyalog vagy levágnak, vagy elfognak.»

«Azt hiszed», — felelé ő — «hogy van olyan bolond, ki ebben a pokolban megállani merné helyét? Kocsisod is elfutott, mint a többi. Nézd!» — ezzel a felénk közelítő lovascsapatra mutatott, — «itt nem lehet menekülni, ne gondolj most kocsidra, hanem jer oldalt, ott talán megszabadulhatunk.»

Látván habozásomat, ezen szavakkal: «*nincs idő gondolkozni; én megyek, Isten veled!*» — kirántotta kezét az enyémből és leugorva a töltésről elrohant.

Ekkor a még mostanáig csak szárazon dühöngő förgeteg megnyitotta méhét, s olyan fellegszakadást bocsátott reánk, minőt azóta is ritkán láttam.

Ezen égi zuhatag — a mint később hallám — a csatatéren szorult embereink közül igen sokat akadályozott a menekülésben, de seregünk egy részének javára szolgált, mert a muszkákat az üldözés abbahagyására kényszerité.

A 48-ELŐTTI ORSZÁGGYŰLÉSEKBŐL.

Hogy nemcsak a most lefolyt országgyülési viták alatt fordultak elő zajos jelenetek, s hogy az agyonbeszélés fegyvere sem épen újabb keletü nálunk, a felől meggyőződhetünk, ha a régi országgyülések naplóiban levelezünk, hol az állitottak bizonyságain kivül még sok más mulatságos s ma már különösnek tetsző dologra találunk.

Az obstrukczió szóözönével ugyanis az 1843-diki országgyülésen a klérus élt az áttérések kérdésében és pedig oly korlátlansággal, hogy a

szabadelvűség szempontjából minden gyanun felül álló Beőthy Ödön is megbotránkozva szólalt fel, hogy a szerénytelenségnek és a szólásszabadsággal való visszaélésnek tekinti, hogy oly tárgy felett, melyben kapacitációnak többé helye nincs, annyi szószaporítás és ismétlés történik. Az eredmény az volt, hogy az országgyűlés vége felé *el is rendelték az állandó üléseket* s a rendeknek ezentúl reggeltől-estig majdnem a teremben kellett lakniok, a mi bizony nem volt oly könnyű mulatság a feszes magyar díszruhában, kardosan, mint most, a könnyű, szellős öltözetben, jégbe hűtött folyosókon. Akkor ragaszkodtak a rendek a régi szokásokhoz, hogy mikor egyszer szóba került, vajjon legalább a kardokat nem lehetne-e mellőzni az üléseken, vita fejlődött ki a felett, mennyiben tartozéka a magyar ruhának a kard s egy követ egyenesen azért szólt ellene a kard kiküszöbölésének, nehogy úgy nézzenek majd ki, *«mint egy budai gombkötő a Szent-István-napi körmeneten»*.

Hanem azért mihelyt az ülésnek vége szakadt, az oszladozó rendek az előszobában várakozó huszároknak adva át kardjaikat, ki jobbra, ki balra szaladt, hol a Lizingerbe, az akkor legdivatosabb vendéglőbe, hol a ligetbe, a hová rendesen eredeti, félig magyar, félig német falragaszok hívták a követ urakat, melyek azt hirdették, hogy: «Heute um fünf Uhr *nagy zeneelőadás*». A kis termetű, de nagy eszű Beőthy rendesen már az ülésteremben megtöltötte rövid szárú makrapipáját, hogy aztán az előszobában rácsiholjon. Nem úgy egy másik ismert nevű honatya, a dúsgazdag Csernovics Péter, a ki ha megmozdult, egész parfüm-felleg követte nyomon, mely betöltötte a terem minden zugát.

Egyébiránt a régies szokások mellett a haladásra mutató jelenségek is találkoztak a negyvennyolcz-előtti országgyűlések tanácskozásaiban. Ismeretes volt a kerületi ülések egyik elnökének az az előzékeny és gavalléros szokása, hogy rendesen czukor-csomaggal kezében lépett az emelvényre, melynek tartalmát aztán a fölemelt kezek irányában szerte-széjjel dobálta a teremben. Azután meg nyakkendők dolgában sem mulja felül a mai parlament egyik tagja sem e híres illyr gavallért Klobuchenick Károlyt, a kinek latin felszólalása oly jeleneteket idézett elő a 43-iki országgyűlésen, a milyeneknek sem azelőtt, sem azóta nem látta párját a magyar törvényhozás.

Voltak a 43-diki országgyűlésnek hires tarokkistái és billiardistái — Szentiványi Jenő Liptóból, — voltak hires tánczosai — Semsey Béla Abaujból — ; Klobuchenick mindezeken túltett, mert ő meg a klarinetthez értett felülmúlhatatlanúl, a miben aztán már igazán versenytárs nélkül áll a magyar parlamentarizmus alakjai közt.

Klasszikus történeti műveltségével valóban rengeteg olvasottságával és tudásával vált ki az agg Palóczy, dísze és büszkesége Borsodnak, mely felküldte s melynek tekintélye megőrzésében annyira ment az öreg úr, hogy egyszer nyilt ülésen egész nehezteléssel vetette a veszprémi káptalan követének, Bezerédj Miklósnak szemére, hogy Borsod helyett mindig Borsód-ot mond, holott megyéje nem a csicseri borsótól vette nevét — ugymond — hanem Bors vezértől, ki Borsod várát építette. A figyelmeztetés azonban «falra hányt borsó» maradt, mert Bezerédy csak azért is tovább is «borsódi indítvány»-ról szólt. Végre Palóczynak is elszakadt a türelme fonala, s fölkelvén, nagy derültséget keltő indúlatos hangon jelentette ki, hogy ő mint követ, megyéje díszét, nevét, becsületét fenntartani köteles, azért kijelenti, hogy ha a kanonok úr megyéje nevét helyes kiejtéssel nem fogja emliteni, ezután a veszprémi káptalan nevét ő is mindannyiszor *vészpréminek* fogja mondani.

De ha Palóczy, az ország legjobb toasztozója szavaiban rendesen a jóizű humor, a szellemes fordulatok mulattatták a tekintetes karok és rendek házát, viszont nem egyszer varázsolt a véletlen is derűt a komoly hazafias gondoktól redőzött arczokra. Sokáig emlékezetes maradt, mikor a másköldönben nem közönséges tehetségű Géczy, Zólyommegye követe ekkép kezdé beszédét: «Szepes érdemes követének felszólítására én mint Zólyommegye *nagyérdemű* követe . . .» Ugyanő volt az is, a ki más alkalommal szintén Zsedényihez, a szepesi követhez szólva, erre a mondásra ragadtatta magát:

«E rongyos keztyüt dobom Szepes érdemes követének s felhivom őt, hogy engemet ő, a kérdésben mint multkor én őt, a liberális pályára kövessen, másként e keztyű a *hongyülés végéig feje fölött fog függeni*».

Az országgyülési ifjuság részvétele, kik rendesen szintén diszmagyarban, kardosan, Zrinyidolmányban vagy felül bő újjal ellátott zekében s különböző szinü nadrágjaik fölött bokán felülérő rojtos topánkában, görbe kardjaikat válluk keresztülvetve jelentek meg, igen gyakran dobta a szenvedély üszkét a tárgyalásokba a szerint, a mint kedvenczeit éljennel üdvözölte, a népszerűtlenebb követeket pedig lehurrogatta. Ez utóbbiak közé tartozott különösen Ungmegye követe, Horváth Simon. Ez alig állott fel, azonnal megeredt a «Simi! Simi!» kiáltás. Továbbá a jász-kun kerület konzervativ követe, *Szluha* Imre, kit nagy, erős termetéért «öreg béresnek» csúfoltak, s «hu-hu» kiáltással fogadtak.

Ezekről a jelenetekről írta volt Wirkner Lajos udvari tanácsos Metternich herczeghez azt a jelentését, melyet «Élményei-»nek lapjain közöl. «Egy másik nagy baj, — irja — mely az újabb időben a magyar országgyülésen mutatkozik, a hallgatóság féktelen magaviselete, mely jurátusokból, a követek irnokaiból, a tanuló ifjuságból és bérruhás cselédségből áll, kik uraikat az ülésből hazakisérik s elég vakmerők nézeteiket s akaratukat tetszés- vagy nem tetszésnyilatkozatok által kifejezni. Ezen hallgatóságot, mely nemcsak a karzatokat, hanem fontos ülések alkalmával a termek minden zugát megtöltötte, eleinte csak nehány ellenzéki férfiu használta fel arra, hogy tetszésnyilatkozatai által saját nézetének nyomatékot kölcsönözzön, vagy pedig nem tetszések nyilatkozatával a kormány hiveit lehurrogassa. Hanem csakhamar megfordult a koczka, mert az eleinte felhasznált ifjuság, hatalmának tudatára jutva, gyakran mesterei akarata ellenére is féktelen dörömbölés és lárma által igyekezett nézeteinek érvényt szerezni, s ezen féktelenség később anynyira elhatalmasodott, hogy valódi erkölcsi bátorság kell ahhoz, hogy valaki ilyen vagy olyan kérdésben az uralkodó hangulat ellen vagy a kormány érdekében nyilatkozzék.»

Igy ir Wirkner, és hogy szavai nem túlzottak, azt igazolják az országgyülés tárgyalási naplói. Hasonló jelenetek nem egyszer fordúltak elő s különösen a horvát követek, azután Gabányi és Uray voltak az ingerültség tárgyai, kiket kakukhung-utánzással, kukorikolással s mindenféle képzelhető módon zavartak beszédeikben. Nem csoda, hogy Beőthy Ödön egy izben, midőn az 1844 február 1-i ülésen a szatmári főispáni törvénytelenségeket élesen ostorozta s szavait a hallgatóság szünni nem akaró éljenzéssel szakította félbe, fölingerülve, fölkapta az asztalon fekvő pálczáját s azzal rettenetesen az asztalra ütve, ordította inkább, mint kiáltotta: «Csendet kérek!»

Igy nyilatkozott a közvélemény a régi országgyüléseken nemcsak a követek beszédei, de a hallgatóság útján is. És bármilyen szokatlan lett legyen is a parlamentáris szempontból más államok törvényhozási szokásaihoz képest, volt ebben valami élő ereje az alkotmányhoz való ragaszkodásnak, a közügyek iránti érdeklődésnek.

V.

UNOKÁM HALÁLAKOR.

(Lányomhoz.)

Kis gyermeked meghalt, — s te könnyezel
A kedves kis halott felett . . .
Ki pár napon át élhetett
Csak e földön, — hol annyi jó kebel
Hordozza fájón kínjait,
De ád nekik erőt a hit,
Melynek szavára csillapúl
A fájdalom, s rá balzsamúl
Húll égből a szelid vigasztalás,
Hogy nem örök itt lenn az elmúlás!

Ne sírj, ne sírj . . . az Isten jó, s örök,
Ő tudja jól, mit és miért teszen.
— Segítni már úgy sem lehet ezen —
Ott fenn az égben lévő szent körök
Kis gyermeked már bevevék . . .
Ki tudja lenn; mit rejt az ég . . .
Van ottan fény árny nélkül is . . .
S a szív itt lenn ha kihül is,
Ott vár reá zavartalan öröm,
Mit itt nem élvezünk e szűk körön.

Légy megnyugodva, hisz kis gyermeked
Egy jobb hazába költözött,
Nem szenved itt gond, s baj között,
Mik ellepik földön az életet: —
A jó Istenbe bizni kell,
Mind jól van az, mit Ő mível . . .
Nem bánhat Ő rosszul velünk,
Még hogyha sirva szenvedünk,
Ő akkor is javunk akarja lennt . . .
S nem sujt nagyon, hisz áldó karja szent!

Ne sírj . . . ne sírj! fiad csak erre kér,
Egekből ő reád lenéz,
És összetéve kis kezét
Imádkozik érted, — a messze tért
Közelbe jön, — s te láthatod
Fiad körül fény mint ragyog.
A csillagok sugáriban
Vigasztalásból annyi van,
Hogy abból itt minden lélekre jut . . .
Van égből is — hidd el — le földre út.

Nyugodj meg, hisz a jó Isten vezet
Minden lelket föl ég felé,
Addig mig azt elérheté . . .
Fogjad te is az áldott jó kezet,
Lelked nyugalma helyre áll,
Szivedbe égi béke száll . . .
Nyugalmadat nem bántja vész,
Boldog leszel, s megáldva léssz.
Mert boldog itt csupán csak az lehet,
Ki bízni tud, és el nem csüggedett.

Nyugodj meg, — és Istenbe' bizva menj
Tovább az élet nagy után . . .
Sok szenvedés, bajok után
Megnyíl előtted, egykor majd a menny . . .
S ott kis fiad elődbe jő,
Mint szárnyas angyal repeső,
S vezet téged az ég terén,
Hol már való lett a remény,
Mit itt e földön buzgón ápolunk
Hogy égbe fenn van szent s örök honunk . .

Dömény József.

AZ ÉJSZAKI SARK EGYIK ELSŐ KUTATÓJA.

Barents Vilmos a XVI. században élt, s a nagy kozmografus Plaucius Péter ösztönzésére vállalkozott háromszor egymás után ugyanarra a nagy útra, a honnan most Andrée visszatérését szorongva lesi a művelt világ. De ha útjuk iránya ugyanaz volt is, Barents czélja egészen más volt; ő a Khinába vezető rövidebb útat akarta fölfedezni az éjszak-keleti tengerszoroson át, a mely útjának sikerétől Hollandia kereskedelmének nagy érdekei függtek.

Belátták ezt azt egyesült németalföldi államok, s épen azért amsterdami kereskedőkkel egyetértőleg s Móricz herczeg támogatása mellett minden nehézség nélkül hamar összehozták azt az összeget, mely Barents útja költségeinek fedezésére volt szükséges, úgy, hogy már 1594-ben egy nyomorúságos kis halászbárkában útra kelhetett a vakmerő hajós a távol világtengerekre, hogy keresse azt a kaput, melylyel az európai polgárosodáshoz Ázsia ős czivilizációját közelebb hozhatja s hazájának piaczot szerezhet a legszélsőbb keleten.

Épen egy hónappal elindúlása után érte el Novaja-Zemlját a 73 szélességi fok alatt. Mindenütt a jégföld partjai mellett vitorlázva, végre nehéz küzdelmek után a szárazföld éjszaknyugati fokákoz jutott el, a hol kiszámította, hogy mindössze tizenhétezer mérföldet tett meg vizen s bárkájával 81-szer kötött ki. Helyzetét nagy pontossággal határozta meg, daczára annak, hogy műszerei az akkori időkhöz mérve nagyon kezdetlegesek voltak, alig álltak egyébből, mint egy quadránsból és astroláb-ból. Fáradságtól, nélkülözéstől kimerülve tértek haza az utazók, de nem adva fel reményöket arra nézve, hogy más alkalommal több sikerrel fognak járni.

Azonban Barents második útja sem járt sokkal több eredménynyel, mindössze a karai öböl bejáratáig jutott el. De sokkal fontosabb volt aztán s a tudományra nézve a sarktengeren tett összes utazások között — Hudsonét kivéve — tán legelső helyen áll maig is Barents harmadik sarki útja, mely, sajnos, rá nézve végzetesen ütött ki.

Az expediczióval járó nagy költségek miatt a németalföldi kereskedők ezúttal nem akartak hozzájárulni a harmadik út költségeihez, mivel különben sem vártak attól lényeges eredményt, az előzményekből okúlva. Mindazonáltal az amsterdami kereskedők, dicséretökre legyen mondva, nem haboztak pénzüket harmadszor is kockáztatni. Két vitorlást állítottak ki, s az előbbi két utazás történetének irója, Gerrit de Veer, most maga is, mint másod-kormányos csatlakozott az expediczióhoz.

A két vitorlás 1596 május 13-án indult útra az amsterdami kikötőből. Az útazás körülményeit részletesen leírta Gerrit de Veer a hazaérkezés után kiadott munkájában. Megkapóak különösen a kiállott rettenetes télről közölt leírásai. Augusztus volt, mikor a Novaja-Zemlja partjainál, a 77-dik éjszaki szélességi fok alatt teljesen befagytak. Mindent elkövettek, hogy valahogy kiszabadulhanak a hajót fogva tartó jégkapcsok közül, de semmire sem tudtak menni, s utoljára sikertelenül kellett felhagyniok minden kisérlettel. A legnagyobb hidegben, inségben és nélkülözésben ott voltak kénytelenek kitelelni.

Tizenheten voltak; tizenhét széles, megtermett holland hajós, a kik most hozzáfogtak egy viskó összetákolásához, melyben meghuzódhassanak az előttök álló rettenetes hosszú téli hónapok alatt. Szerencséjökre, elég közelben találtak is e czélra alkalmas szálfákat meglehetős mennyiségben, melyeket éjszaki Európa, vagy Ázsia valamelyik mérsékeltebb klimája alól hajtott oda a viz gyökerestől kicsavarva. Ezekből aztán csinos kis házat ütöttek össze.

Itt aztán mindenek előtt egy holland órát állítottak fel nagy bronz csengetyűvel. Azután fölhalmozták azokat az értékes metszeteket és más műtárgyakat, melyeket magokkal hoztak, hogy Khinába érve, a khinai főembereknek kedveskedjenek velök. Nyitva feküdt az asztalon Khina történetének holland nyelvre forditott legújabb kiadása s más különféle tárgyak körülötte.

Fájdalom, a hosszu és kegyetlen tél viszontagságai következtében az expedicziói bátor lelkü vezetője, *Barents* meghalt 1597 junius 19-én, mielőtt még a csónakok elkészültek volna, melyeken hosszú fogságukból menekülni akartak. Az expedicziói tizenöt tagja, kik őt túlélték, hosszú és küzdelmes barangolás után végre augusztus vége felé lapp földön kötött ki, a honnan aztán aránylag könnyen érték el Hollandiát.

*

Azóta az első sarki útazók emlékére ráborult a feledés; *Gerrit de Veer* útleirását Európa nagy könyvtárai valamelyik zugában por és penész lepte a nagy foliánsok mellett, melyekhez ritkán nyúl egy-egy kiváncsi kutató, hogy csalódottan csapja be ujra, megmosolyogva ódon nyelvezetét, gyarló rajzait.

De ime mi történik? Huszonöt évvel ezelőtt egy norvég kapitányt *Elling Karlsent*, ki tizennyolcz éven át járta az éjszaki tengert, véletlenül ép arra vetette sorsa, a hol a szerencsétlen Barents háromszáz évvel előbb befagyva küzdött a tél szigorával. Ott állt a ház az öböl bejáratánál, épen úgy, a mint *Gerrit de Veer* leírta, s a mint nemzedékek és századok előtt a holland hajósok hátrahagytak. Minden egyes tárgyat épen, sértetlenül megtalált: az órát és antik művü bádog serleget, az alabárd hegyet és a kürtöt, a hajózási könyvet és a régi khinai históriát, sok más egyéb, szétszórva heverő használati tárgygyal.

Magán az asztalon feküdt egy érdekes régi szerszám, egy hajózási eszköz, melynek szerkezetét apróra leírta feltalálója, Plaucius, hátrahagyott műveiben. Ez az egyetlen létező példány még belőle s egy kör küllőjének felel meg fokokra osztva, hogy pontosan megállapítható legyen általa valamely hely hosszusági foka a tengeren. Azóta kiderült, hogy hibás szerkezetű s így kiment a használatból.

De a mi legmeghatóbb volt mindezen százados sirjokból előkerült tárgyak között, az egy kis matrózfiú czipője volt az asztalon, a ki a hosszú vigasztalan tél alatt halt meg s ott temették el a fagyos, zúzmarás sarkvidéken, távol szeretteitől. A czipők mellett volt kis furulyája, melyből annyi bánatos hangot csalhatott ki honvágyó sovárgásában, s melyből a háromszáz év előtt beleszakadt hang az ajkak érintésére frissen és üdén harsant fel újra, a mi újabb bizonyság a magas szélességi fokok alatt fekvő helyek levegőjének rendkivüli tisztasága és szárazsága mellett, mely még az enyészet romboló művét is megakasztja.

Minde tárgyakat a holland kormány a hágai múzeum számára szerezte meg. Ott láthatók azok ma is, mint becses ereklyéi az első felfedező útnak, mely ezelőtt ép háromszáz évvel ragadta a nyughatatlan emberi szellemet az örök jég birodalmába, az éjszaki sark kutatására.

V.

ANDRÉE ÚTITÁRSAI.

A svéd léghajós, Andrée, tudvalevőleg rendkivül nagy gondot fordított arra, hogy világhirűvé lett merész útjára kellőképen előkészüljön. Életének utolsó négy esztendejét jóformán egyedül ennek az eszmének szentelte, s eddig léghajóval 12 tudományos útazást tett, melyek

Fränkel Knut.

Strindberg Nils.

ANDRÉE ÚTITÁRSAI.

eredményeit a svéd tudományos akadémia ismertette. Ezenkivül mint a stockholmi műegyetemen a természettan tanára, különös gonddal tanúlmányozta a meteorologiát, a miben szaktekintélynek ismerték. Már ifjabb korában, 1881—82-ben, részt vett egy tudományos expediczióban Spitzberga szigetén. Ezek a vállalkozásai és előkészületei, úgy szintén esziméjéhez való szivós ragaszkodása nagyon népszerűvé tették a 43 éves férfiút hazájában. A svédek mintegy nemzeti feladatuknak tekintették, hogy Mostani vállalatának sikerét közakarattal elősegítsék, s bár Nobel dynamitgyáros, Oszkár király és Dickson báró, az éjszaki sark kutatóinak nem rég elhúnyt nagylelkű pártfogója, jóformán az összes költségek fedezéséről gondoskodtak, maga a nagy közönség is szép összeget gyüjtött össze.

Ily körülmények között természetes, hogy sokan jelentkeztek Andréenál a veszélyes, de diecsőséges útra útitársúl. Ezek közül választotta ki azt a két fiatal embert, kiknek arczképét jelen számunkban bemutatjuk olvasóinknak s kik július 17-én csakugyan felszállottak vele a «*Sas*» nevű léghajón a merész útra.

A két ifjú közül az idősebbik, Knut *Fränkel*, 16 évvel fiatalabb, mint Andrée. 1870-ben született Karlstad svéd városban s Andréenak tanítványa volt a stockholmi műegyetemen. Elvégezvén tanúlmányait, mérnöki oklevelet nyert s 1892 óta Svédország éjszaki részeiben mint állami vasútépítő mérnök működött, de azóta, hogy az expediczióban résztvenni készsnek nyilatkozott, Párisban a léghajózás gyakorlatában is igyekezett magát tökéletesiteni. Igen erős, hatalmas termetü fiatal ember.

Körülbelől két évvel fiatalabb a társa, Nils *Strindberg*. Atyja stockholmi kereskedő volt és hasonnevű nagybátyja hirneves költő. Született 1872 szeptember 4-én, s igy most majdnem 25 éves. Stockholmban és Lundban tanúlt, nagyobb részt kisérleti természettannal foglalkozott, melynek köréből több tudományos értekezése jelent meg. Már a múlt évben is oda járt Andréeval Spitzberga szigetén. Szakismeretein és edzettségén kivül igen hasznos útitársa Andréenak már csak azért is, hogy rendkivül ügyes fényképező. A sarkvidéken a jég külsőjéről annak korát, eredetét, sőt bizonyos fokig az alatta levő rétegek minőségét is meg lehet állapitani, s igy igen fontos, hogy a léghajó gyors haladása közben is pontos fölvételeket eszközöljenek a jégről. Strindberg oly készüléket visz magával, mely 10—10 perczenként képes a sarkvidéken levő tiszta levegőben fölvételeket eszközölni, s e mellett különös gépek segitségével magától följegyzi a fölvétel napját, óráját, perczét, a földrajzi hosszuságot és szélességet, sőt a fölvétel számát is. Különben Strindberg is Párisban gyakorolta magát a léghajózásban.

Láthatjuk mindebből, hogy Andrée merész vállalata épen nem kalandos merészkedés, hanem gondosan előkészített tudományos kisérlet, s igy, ha sikerülni fog, a mi természetesen épen nem bizonyos, sőt kevéssé valószinű, a sikert nem pusztán a véletlennek fogják köszönhetni.

EGYVELEG.

* **A fecskék boszúja.** Egy stuttgarti villatulajdonos csodálkozva vette észre, hogy a házán levő fecskefészeknek nincs nyilása. Kikutatván az okát, 5 verébfiókot talált bennük döglötten. Világos, hogy a fecskék boszúlták meg magukat, felhasználva a házrabló öreg verebek távollétét.

* **A tengeri betegség** egyes állatokat is képes megkinozni. Az oroszlán ilyenkor folytonosan nyöszörög s igen alázatos. A majom oly annyira aggódik, hogy nevetni kell rajta. A kutya kínjában folytonosan hánykolódik és vonit.

* **Az osztrigák ösztöne.** A tenger vizéből kivett osztrigáknál tapasztalták azt a sajátságos ösztönszerű tettet, hogy a tengerdagály idején kinyitják teknőiket, hogy a közelegni vélt vizből eledelt szerezzenek.

* **A tenger kigőzölgése** évenkint 4⅕ méter vizréteg elvesztését okozza s igy a 337½ millió négyzetkilométernyi területű tengerekből összesen 1518¾ milliárd köbméter vagy 30,375 milliárd mázsa sulyu viztömeget von el a napsugár évente. Ezt kell a folyóknak és az esőknek kipótolni.

* **A nők a vasút szolgálatában** csaknem minden müvelt államban helyet foglalnak: Franciaországban és Oroszországban mint jegyárusítók és kitérő őrök, Olaszországban ezenkivül mint ajtónállók vagy kapusok, Hollandiában mint gépvezetők sőt mint fűtők is. Viktoria ausztráliai államban vannak nők állomásfőnökök. Amerikában több vasutat csupa nők kezelnek. Nem rég New-Yorkból az Ontario-tóig oly vasútvonal közlekedett, melynek forgalmi teendőit a szirakuzi polgármester nejének vezetése alatt kizárólag nők vezették és látták el egyenruhában.

* **Emberi hajat** Khinából évenként egy millió forintnál jóval több értékűt szállítanak külföldre. A szegény emberek által eladott hajon kivül elítélt gonosztevők és elhunytak haját is elárusítják.

* **Mesés drága ruhája van** Chicagóban Wallace Celia nevű asszonynak. A ruhaszövet drága égkékszinű nehéz duchesse atlasz. A ruhát s 2½ m. hosszú uszályát szintén nehéz atlaszszal bélelték. Oldalt és közepén két-két 90 centiméter széles és 2¼ méter hosszú shawl van legfinomabb brüsszeli csipkéből. Ezenkivül van még sok gyémánt diszítése úgy, hogy az egész öltözet 120.000 forintba került.

* **Egy madrasi fogorvos** 8400 forintot kapott a hyderabadi nizamtól, kinek számára egyetlen mesterséges fogat készített.

* **A legkisebb disznófaj** jelenleg Ausztráliában él. Nem sokkal nagyobb, mint egy nagy patkány, de különben teljesen hasonló más disznókhoz.

A magyar gyalogság középső szárnyának hadállása.

Az orosz tüzérség hadállása.

A segesvári hegyek.

A Nagy-Küküllő völgye.

A nagy-buni hegyek.

A honvédek síremléke.

Fehéregyháza község.

A FEHÉREGYHÁZAI CSATATÉR. — PAUR GÉZA RAJZA.

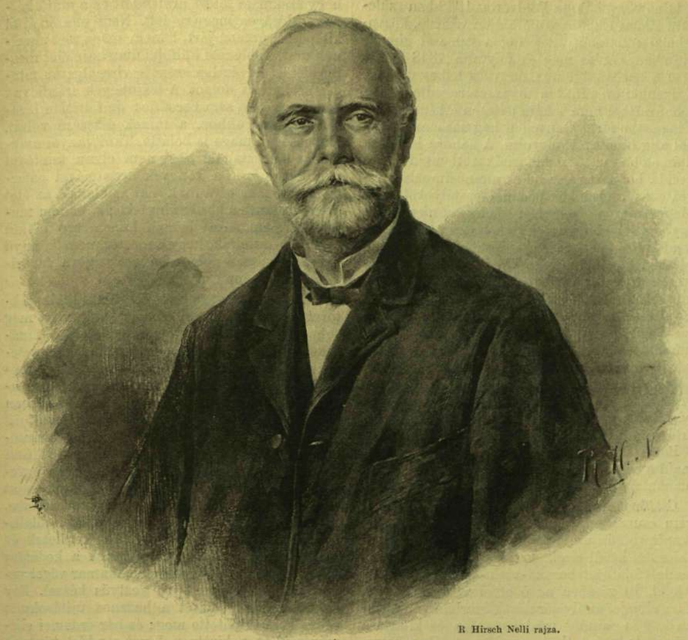

R. Hirsch Nelli rajza.

Dr. Kovács József.

KÉT NEVEZETES HALOTT.

Egy rövid hét alatt két kiváló emberrel lett szegényebbé a magyar közélet. Előbb *Kozma* Sándor nyugalmazott királyi főügyész, pár nappal utóbb *Kovács* József egyetemi orvostanár és hírneves sebész húnyt el. Mind a kettő tipikus magyar ember volt úgy származására, mint természetére és jellemére nézve is. Kozma 72, Kovács 66 évig élt s mind a kettő állandóan buzgó és áldásos munkássággal vívta ki azt az általános becsülést és tiszteletet, mely őket koporsóba szálltukig kísérte.

Kozma Sándor az igazság, Kovács József a közegészség ügyének volt hű szolgája és bajnoka. A maga terén mind a kettő tündökölt úgy nagy készültségével, valamint ernyedetlen tevékenységével és példájával. Nevök és emlékezetök sokáig fog élni.

Életök folyásának és pályafutásuk részleteinek ismertetésére a következő főbb adatokat jegyezhetjük föl.

I.

KOZMA SÁNDOR.

1825—1897.

Kozma Sándor 1825-ben, Somogymegye Kőröshegy községében született. A református vallású Kozma-család «leveldi» predikátummal a régi magyar nemességhez tartozik. Kozma Sándor édes atyja ügyvéd volt s mint ilyen, titkára gróf Széchenyi Ferencznek, gróf Széchenyi István atyjának. Kozma Sándor anyja Dienes leány volt, kinek révén a Kozma család a Dunántúl legelőbbkelő családjaival rokon. Kozma Sándort szigorú és nagy tekintélyben állott atyja igen gondosan nevelte. Az eszes fiú nem sok időt töltött a sörnyei nemesi kurián, hanem már korán Sopronba került német szóra és iskolába. Később Pécsett a cziszterczita rend gimnáziumába, majd az akkor oly hires pápai református kollégiumban tanúlt. Mindig mindenütt kitünő tanuló volt. Pápán Petőfi, Jókai és Kerkapoly voltak iskolatársai s e fényes tehetségek között is az elsők közé küzdötte föl magát. Ebben az időben szépirodalmi kisérleteivel, versekkel és prózai dolgozatokkal is figyelmet keltett. Pápáról elkerülvén, Pozsonyban jogász, majd jurátus és kiskövet volt. Itt érték őt a negyvennyolczadiki mozgalmak. Lelke egész melegével csatlakozott e mozgalmakhoz. Márczius 13-án a pozsonyi sétatér egyik fájáról ő hirdette ki lelkes beszéddel a bécsi forradalom útján elért vivmányokat. A mint a harcz kiütött, nemzetőrnek állott. Mint főhadnagy volt jelen a schwechati csatában. Később a déli harcztéren vivott harczokban vett részt mint honvédtiszt.

A világosi fegyverletétel után besorozták az osztrák hadseregbe, de onnét csakhamar kiszabadúlt s az ötvenes években szülőmegyéjében, Somogyban, rendőri felügyelet alá vetve ügyvédi gyakorlatot folytatott s jogászi képzettségével és szónoki tehetségével annyira kitüntette magát, hogy 1861-ben képviselővé választották az országgyűlésre. Kozma teljes meggyőződéssel az általa régóta ismert és szívből tisztelt Deák Ferencz zászlaja alá szegődött s az egész párt figyelmét magára vonta jogtudományával és kodifikáló képességével. Innen lett, hogy 1867-ben Horvát Boldizsár igazságügyi miniszter osztálytanácsossá nevezte ki saját miniszteriumában. Itt azonban csak két évig szolgált, mert a magyar kir. kuria új rendezése után 1869 szeptemberében a kuria legfőbb itélőszéki osztályának birája lett. De ebben az állásában sem soká maradt, mert 1872-ben a magyar kir. államügyészség fölállításakor e nagy hatáskörű s díszes állásra ő neveztetett ki királyi főügyészszé s mint az új hivatal országos főnöke ő bizatott meg az ügyészi intézmény szervezésével. S ez annál nagyobb feladat volt, mert akkor a büntető eljárás még nem volt kodifikálva s igy mondhatni az ő belátására volt bizva, hogy a közvád körébe tartozó igazságszolgáltatásnak úgy dologi, mint személyi ügyeit rendezze, szervezze. És Kozma Sándor oly bölcsen élt e szabadsággal, hogy a már természeténél fogva sem népszerű új intézményt rövid időn tiszteltté és becsültté tudta tenni. Törvény nem létében a művelt világ minden ide vágó üdvös intézményét meghonosította nálunk, de mindenre rányomta a maga humánus lelkének a bélyegét. Különös gondot fordított a fogház- és börtönrendszer tökéletesítésére s egyszersmind a kiszabadúlt rabok támogatására és a jó úton való megtartására létrehozta az annyira üdvösnek bizonyúlt rabsegélyző

Strelisky fényképe után.

Kozma Sándor.

egyesületet, mely a társadalomban szinte váratlan pártolásra talált.

Az ügyészi kart nemcsak szervezte, hanem valósággal nevelte azon egészséges szellem hatásával, a melyet az egész intézménybe sikerült belehelnie. Igazság, méltányosság és emberiesség jellemzi e részben véghez vitt minden cselekedetét, a minek értékét csak emeli az az öntudatosság, a melylyel nagy és kis föladatait teljesítette. Méltó oka és joga volt tehát a királyi tábla szétosztásakor s a főügyészségek szervezése idején így szólni az ügyészi kar vidékre távozó tagjaihoz intézett búcsubeszédében: «Mindig vigasztalni fog az a tudat, hogy az első magyar ügyészi intézmény bölcsőjénél én állottam, s hogy 20 éven át becsületesen teljesítettem kötelességemet.» Ezentúl ő csak a budapesti, győri és pécsi királyi táblák területére korlátozott budapesti királyi ügyészségi területnek maradt a főügyésze s így hatásköre szükebbre szorult; de azért a már kivívott tisztelet és bizalom csonkításlan maradt iránta, úgy a közvéleményben, mint az ügyészi kar előtt. Éles és tiszta belátása, szeplőtlen jelleme, keresetlen egyszerűsége és őszintesége mindenkit megnyert. A jogi irodalom terén is közelismerést vívott ki nem nagy terjedelmű, de értékes munkásságával.

Előhaladott kora nem régiben visszavonulásra, nyugalomba lépésre kényszerítette, de nem minden fájdalom nélkül vált meg terhes és nagy felelősségű pályájától. A mig egészsége és ereje tartott, családjának élt, mely a lehető legnagyobb gonddal és szeretettel vette körül utolsó pillanatáig. Régibb keletű betegeskedését ez évben többször ismétlődött szélütés tette egyre sulyosabbá, végre pedig végzetessé.

Családi összeköttetéseinél fogva rokonságban volt a dunántúli előkelő nemesség nagy részével. Neje nagylőcsei Dóczy Regina volt, kivel annak 1882-ben bekövetkezett haláláig boldog házasságban élt. Tiz gyermekük volt: öt fiú és öt leány. Ezek közül három fiú: Kozma Andor, az ismert író, Kozma Ferencz cs. és kir. százados, Kozma Loránt m. kir. tisztviselő, és három leány él, névszerint: Kozma Mariska, Jeszenszky Sándor miniszteri tanácsos neje, Kozma Erzsébet, Fésüs György kir. törvényszéki biró neje és Kozma Ilona, Kandó László özvegye; testvérei közül már csak Kozma Jozefa, néhai dr. Szabó János özvegye.

Végrendeletet nem hagyott, mert, bár magas állásokat töltött be, mindig puritanul élt s nem volt miről rendelkeznie; de irásban hagyta meg, a mit gyermekeinek szóval is gyakran mondogatott, hogy minden pompa nélkül, egyszerű diófa koporsóban takarítsák el. «Szegényül halok meg, — irja a levelében, — nem illenék temetésemmel pompázni.» S a család hiven engedelmeskedett is a jeles agg férfiú ezen akaratának; külső pompázás nélkül történt a temetése a múlt aug. 8-án; de a közbecsülés és tisztelet mégis érdemeihez méltóan nyilatkozott a végtisztességtételnél is, melyen a kormány, a törvényhatóság és a különféle hatóságok számos tagjain kivül a művelt nagyközönség is tömegesen jelent meg, hogy végbúcsút mondjon a régi szabású nagy érdemű «táblabiró»-nak, kit barátja, Szász Károly dunamelléki reform. püspök megható beszéddel adott át az örök nyugalomnak.

II.

Dr. KOVÁCS JÓZSEF.

1832—1897.

Az élet harczában már-már kifáradt és roskadozó testtel, de ugyancsak az élet küzdelmében megaczélosodott akarattal, tapasztalataiban kikristályosodott bölcseséggel még julius huszadikán szokott biztosságával elvégzett egy kőmorzsolással kapcsolatos kőmetszést, másnap mint elnök vezette egy igazságügyi orvosi tanácsülés élénk vitatkozását — és azután visszavonult saját szorgalmával szerzett és kedvessé alakitott falusi otthonába, virágai és méhei közé és miután itt egy délutáni álmából azzal ébredt fel, hogy elhalt jó barátjaival találkozott, — nem sokára maga is e régi jó barátjaihoz költözött.

*

Orvosi pályáját ezelőtt 30 évvel azzal kezdte, mikor segédjévé lett Balassa tanárnak, az első korszak-alkotó magyar sebésznek. *Kovács József* a tolnamegyei Duna-Földváron 1832-ben született. Elemi iskoláit szülőföldjén végezte, középiskolai tanulmányait pedig a kalocsai gimnáziumban kezdte meg és folytatta 1848-ig. Itt érte a szabadságharcz, melynek lelkesedése őt, a tizenhét éves ifjat is magával ragadta. De a táborozásból nem sokára betegen érkezett haza, s hosszabb ideig szenvedett hagymázban, melyből alig tudott fölgyógyulni. A háború lezajlása után előbb gazdasággal foglalkozott, majd Pestre került, hol a kegyesrendiek gimnáziumában végezte az utolsó középiskolai osztályokat s ott Magyarország jelenlegi belügyminiszterével együtt a legjobb tanulók közé tartozott. Az egyetemi orvosi tanulmányokat részben Budapesten, részben az akkor még világhirű bécsi egyetemen végezte; orvosi oklevelét is ott nyerte, mig sebészmesteri vizsgálatát azért, hogy Balassával megismerkedhessék, itthon tette le. Balassa mindjárt hajlandó lett őt segédei, u. n. műtőnövendékei sorába fölvenni; de a tanári kar ily irányú javaslatát Bécsben nem hagyták helybe, hanem ő helyette egy cseh nevű fiatal orvost neveztek ki. Balassa azonban tovább is pártolta s így a legközelebbi évben Kovács elérte vágyai czélját: a sebészi pályára léphetett, s Balassa mellett nem sokára első segéd lett, majd a sebészi műtéttanból az akkor még ritka magántanári minősítést nyerte.

Csakhamar alkalma nyilt bebizonyitani, hogy nem csupán az iskolának, hanem az életnek tanult, midőn az 1866-iki háború szerencsétlen áldozatai közül azok, kik a pesti Ludoviceum mellett fölállitott barakk-kórházakban helyeztettek el, itt részben az ő gondozására bizattak. Éles elméje, az ily sérülések ezerféle változatai mellett is mindig találékonysága és kitartása már itt is kitűnt. Szókimondása azonban összeütközésbe hozta azzal, a mit közszokásnak, megszokott társadalmi rendnek szoktunk nevezni, de a mi gyakran nem más, mint minden igazi haladást és törekvést békóba verő formaság. Itt és ekkor történt az, mit ő maga szokott volt gyakran hallgatóinak elbeszélni, hogy egy féktelen és féktelensége miatt már-már elvérző őrmestert, kivel az egész orvosi kar nem birt, ő maga úgy megfékezett, hogy sebeit nyugodtan engedte bekötözni és azon túl oly szelíd lett, mint a bárány.

De nemcsak lefelé volt szigorú, hanem mindenki iránt. Egy nap délelőttjén a kórház katonai vezetője, egy aranygalléros főtörzsorvos, vitába keveredett Kovácscsal egy sebesültnél követendő gyógyeljárás fölött. Kovács ragaszkodott véleményéhez, mire a főtörzsorvos tanácskozásra hivta egybe a kórház orvosait és a maga alantasaival a «czivil» orvos véleményét egyszerűen leszavaztatta. A szavazás után Kovács a diadalmas főtörzsorvosnak azt mondta, hogy nyilván ez volt itt az utolsó diadala; és csakugyan a katonai hatóság a sebesültek érdekében ez idő szerint itt szinte nélkülözhetetlen leszavazott «czivil» orvosnak adott igazat, és másnap az aranygalléros már a jól megérdemelt nyugalom felé indult.

Egyenesen neki a czélnak; — a dolog lényegét első helyen, — e mellett a formát csak annyiban, a mennyiben nélkülözhetetlen; — ez látszott a fiatal sebész minden működésén már akkor is, és ezzel mint később egész életében, sok jó barátot, de legalább három annyi ellenséget szerzett magának. Midőn 1868-ban Balassa hirtelen elhalt, az egyetemi tanárok két nagy pártra oszoltak: az egyik a jóval idősebb Lumniczert, a másik Kovácsot pártolta a helyettesitésre. Kovács e versenyből győztesen került ki, az állás végleges betöltésekor pedig már nem is akadt többé versenytársa, annyira kétségen felül bebizonyitotta ideiglenes működésének egy éve alatt is, hogy nagy elődének tanszékére valóban reátermett.

Pedig nem mondható, hogy az új tanár mindenben elődjének nyomdokain haladt volna. Amaz csupa udvariasság, csupa szellem, finom bánású volt mind kartársai, mind betegei iránt; ez csupa erő, csupa szókimondás, tehát csupa támadás minden vállalkozásában. Balassa előtt tanárkodásának hosszú ideje alatt alig bukott meg szigorló orvos a vizsgáláton; Kovács azzal kezdte, hogy mindenkit visszavetett, a ki nem tudott; a népszerűséget semmibe sem vette, a kötelességteljesitést senkinek el nem engedte. Csak abban bizonyult Balassa tanitványának, hogy szakmája fölött uralkodott és a műtő késnek valóságos mestere lett. Nem mások által kitaposott útakon járt, hanem maga tört magának útat. Többszöri külföldi útazásain éles megfigyeléssel és birálva szokott vizsgálgatni minden szakjabeli dolgot. A tekintélyek iránti vak hódolatot soha sem becsülte; de föltétlen bizalommal volt ahhoz, a minek észszerű voltát, alaposságát maga is belátta. Tanitványai csakhamar tapasztalták, hogy nem olyan tanitóval van dolguk, a ki a könyvek tartalmával sáfárkodik, hanem olyannal, a ki az életből, az élet számára tanit, a ki nem hivatkozik, hanem mutat, a ki nem sokat beszél, hanem szó nélkül tesz; tapasztalták, hogy a mester nem könnyű oldaláról veszi a dolgot, hanem szigorú és szigorát nem is leplezi.

1874-ben az egyetemen őt választották rektorrá, a mi valósággal esemény volt, mert még soha sem történt, hogy ép a legfiatalabb tanárok egyikét érte volna ez a kitüntetés. Egyetemünk belélete ez időben bizonyos lazaságot mutatott. A német idők vasfegyelme alól fölszabadúlva, az új alkotmányos korszak első idejében bizonyos kedélyes szabadosság harapódzott itt el, mely mellett az egyetemi pénztárban maradtak gazdátlan pénzek; némely tanár előadásai egész fiók-parlamentekké alakúltak; az egyetemi intézetek majdnem egyes tanárok saját dominiumaivá lettek és a tanárok kinevezéseibe, sőt új tanszékek, még orvosi tanszékek fölállításába is az egyetemen kivül álló testületek és személyek is beavatkoztak. Ennek a kedélyes állapotoknak az új rektor csakkamar véget vetett, még pedig nem épen keztyűs kézzel. Egy évi rektori működését a hasznos újításoknak egész sora örökítette meg; és bár érdemei elismeréseül őt a király a Lipót-renddel tüntette ki — mi akkor szintén eseményszámba ment — s bár az ifjúság nagy figyelmet keltő rektori beszédjéért, melyben az egyetem autonom jogait védelmezte, fáklyásmenettel is kifejezte iránta tiszteletét: ezen munkában és harczban eltöltött egy éve elég volt arra is, hogy végleg megállapítsa «deszpota» hirét. Mert valósággal azon hirbe keveredett még jó barátjai előtt is, kiknek a barátság révén sem engedett el semmit abból. a mit az ügy érdekében jónak látott. Néhány érdekes példa mutatja legjobban az ő semmivel és senkivel sem alkudozó jellemét. Rektor elődjei alatt kapott lábra az a szokás, hogy az egyetemi templomot csak «egyetem melletti templom»-nak czímezték; ő a régi czímet visszahelyezte jogába. Nyilván az egyetem katholikus jellegének demonstrácziójaként. Az egyetem theologiai fakultásain tanuló papi növendékek, kiket az ország minden részéből püspökeik küldenek ide magasabb kiképeztetés végett, nem fizettek tandijat; ő rá szorította a püspököket, mint növendékeiknek lelki «atyáit», hogy mint minden más ember a gyermekeiért, fizessék ők is a tandijat; de midőn mindezen intézkedéseivel már-már várta a theologiai kar tanárainak teljes megelégedését, ezzel nem törődve, reá szorította őket, hogy oly alapítványt, melynek kamatai arra szolgáltak, hogy minden évben egy magyar nyelven megjelenő theológiai munkát jutalmazzanak vele, és melyet soha e czélra nem használtak föl, talán mert a magyar nyelvű theológiai irodalmat nem is kivánták fejleszteni, — arra fordítsák, a mire forditaniok kellett.

Volt egy tanártársa, kit nagyon szeretett és becsült, de kinek enyhe kormányzata mellett a kezelése alatt álló klinika egyik ápolónője anynyira elhatalmasodott, hogy nagy számú családjával, sőt családjának minden oldalági rokonaival együtt betelepedett a klinikára és ott természetesen a betegek rovására kényelmesen éldegélt. A rektor úgy segitett tanártársán, hogy a kórházba nem tartozó személyeket karhatalommal eltávolíttatta és ezzel állandó haragosává tette jó barátját. Mindenben az egyenes út embere volt; és ha ő a betegek ápolása érdekében czélszerűnek tartotta az ápoló apáczák alkalmazását, a mi miatt némelyek előtt még térítgetési gyanúba is esett, ezt megczáfolta azzal, hogy a kórtermekből kitiltotta a szent képeket, mint oda nem valókat, de kitiltotta még a többször oda ellátogató papot is, még akkor is, mikor ez a primás utasitására hivatkozott.

Jellemének ez a hajthatlansága, akaratának ez a szilárdsága orvosi működésében is nyilatkozott. A mint első járt olyan újításokban, melyeknek a szenvedő emberekre nézve hasznát látta: úgy állhatatosan visszautasitott mindent, mit a divat, a repülő hír felkapott, csak azért, hogy holnap egy újabb divatért elejtse. Midőn betegei számára először kieszközölte, majdnem kierőszakolta azt az intézetet, melyben 20 évig dolgozott, újításai a kórházi berendezés terén úgy szólván páratlanok voltak; de azután azt, a mit jónak tapasztalt, nem hagyta volna el azért, hogy mai embernek látszassék. A biztosságot ott, a hol emberélet forog szóban, soha föl nem áldozta a látszat kedveért és minden tanitványát arra oktatta, hogy *emberélet és egészséget csak megtartani hivatásuk*, de nem szabad azt, bár tudományos kisérletezések kedveért sem koczkára tenni. — «Az igazi humanizmus a sebész cselekvésében és nem beszédében rejlik», — szokta volt mondani, — «és enyhén, emberségesen akkor bánunk a beteggel, ha minden cselekedetünkkel annak javát akarjuk, nem pedig akkor, ha csak úgy mutatjuk, mintha akarnók.»

Csak mutatni, csak alakoskodni nem tudott az ő egyenes természete, és mert magát soha, még udvariasságból sem mutatta kisebbnek, mint a minő, azért őt sokan inkább félve, mint szeretve tisztelték. És mégis, a ki a kemény külsejű embert közelről ismerte, az tudta, hogy a kemény külsőt csak inkább magára erőszakolta. Ellensége volt az érzelgősségnek, pedig ő maga a legérzőbb emberek egyike volt. Mindazok, kikkel az életben jó szót váltott, kiket mint tanitványait atyailag tanitott és néha feddett is, most könnyezve álltak a kemény vasember ravatalánál.

Ezelőtt két héttel midőn erdőteleki falusi birtokára ment nyaralni, lett sulyossá betegsége. Régi czukorbetegsége folytán arczán mérges kelés (karbunkulus) támadt, s ezen már a műtét sem segitett. Nagy resignatióval türte fájdalmait, rögtön tisztában levén betegsége következményével. Augusztus 6-ikán csendesen kiszenvedett. Holttestét Budapestre, a kerepesi-úti temetőbe szállították. Temetése itt augusztus 9-ikén nagy részvét mellett, különösen az egyetem és az orvosi kar igen sok tagjától kisérve ment végbe. A Budapest főváros által fölajánlott s Kerkapoly Károly és Salamon Ferencz sirjai mellett levő díszsirhelyen tették örök nyugalomra.

A KERESKEDELMI MUZEUM MEGNYITÁSA.

Az 1885-iki országos kiállításra épült nagy iparcsarnokban már a kiállitás után állandó tárlatot rendeztek be az ipar termékeiből. A nagy épület különösen alkalmas a czélra, hogy a nagy közönség előtt álljon az ipar egész fejlettségében, tanulmányozhassa és szemlélhesse. Az 1896-iki ezredévi kiállítás után e tárlatot, mely *magyar kereskedelmi múzeum* nevet kapott, újra szervezték, most már nagyobb méretben, s kiegészitették az utolsó kiállításból szerzett gyüjteményekkel, s a kereskedelmi és hitelügyi csoport ama tanulságos tárlatával, mely a magyarországi régi kereskedés, hitelügy történeti emlékeit gyüjtötte össze, megmutatván mult századok pénzváltó boltjait, a mértékeket, pénzfajokat, kereskedelmi és szállítási eszközöket, régi adósleveleket, s újabb időkből például a szállítás csomagolását, stb. A nagy buzgósággal és szakértelemmel berendezett múzeumot *Dániel* Ernő kereskedelmi miniszter e hó 5-ikén nyitotta meg.

A megnyitásra a nagy iparcsarnokot földiszitették, s reggel 9 órára már nagy sokaság várta a kereskedelmi miniszter megérkezését. Pont 9 órakor megérkezett báró *Dániel* Ernő kereskedelmi miniszter, *Vörös* László államtitkár és *Zay* Adolf osztálytanácsos kiséretében. A bejáratnál *Ráth* Károly az intézet igazgatója és dr. *Kovács* Gyula aligazgató fogadták a minisztert.

Ráth Károly igazgató rövid beszéddel üdvözölte, a melyben hangsulyozta, hogy a kiállitás szervezésénél a gyakorlati czél volt irányadó. Törekedni kellett a hazai ipar versenyképes szakmáinak lehető teljes képét nyujtani s lehetőleg rendszeres áttekintést engedni. Arra törekedtek, hogy a kiállitás, necsak tanulságos, hanem tetszetős és látványos is legyen, előkelő helyet foglaljon el a magyar főváros látnivalói között. Ezúttal a múzeum több új osztálylyal gyarapodott. Ilyen a kereskedelemtörténeti múzeum, a keleti mintatár, az iparos szakiskolák készitményei, az állami gépkisérleti állomás által megvizsgált mezőgazdasági gépek külön osztálya, a malomminták, stb. Megindították továbbá a váltakozó időleges szakkiállitások sorozatát az angol bútorok gondosan megválasztott gyüjteményével. A kiállitás résztvevői (mintegy hétszázan) teljesen elfoglalják a csarnok területét és folyton szaporodnak és évről-évre fokozni fogják az intézmény jelentőségét.

Klösz fényképe után.

A KERESKEDELMI MUZEUM BUDAPESTEN. — Báró Dániel Ernő kereskedelemügyi miniszter megnyitja a muzeumot.

B. *Dániel* Ernő kereskedelmi miniszter meggyőződését fejezte ki, hogy ilyen tárlatra nemcsak az iparosoknak, hanem a fogyasztó közönségnek is nagy a szüksége. Legyen ez a kiállitás ne csak porondja az iparosok nemes versenyének, hanem legyen dicsőségükre, a kik áldozataikkal létesitették, szolgáljon buzditásul a mind növekedő számban keletkező ipartelepeknek, tanubizonyságul arra, hogy Magyarország az ipar terén is betölti misszióját, méltó helyet foglal el a kulturállamok közt. Ezzel az óhajjal a Kereskedelmi Múzeum állandó kiállitását megnyitottnak nyilvánitja. (Élénk éljenzés.)

A miniszter azután, *Ráth* Károly igazgató és dr. *Kovács* Gyula aligazgató kalauzolása mellett, körútat tett a kiállitásban, s ismételten elismerését fejezte ki a rendezés felett. A közönség még hosszú ideig együtt volt a csarnokban, a mely a kiállitás napjaira emlékeztetett. Képünkön, mely pillanatnyi fénykép után készült a kiállitás megnyitásáról, középen látható *Dániel* Ernő miniszter, a mint beszédét tartja; mellette jobbra széltül *Vörös* László államtitkár áll, a miniszterrel szemben az ajtó irányában *Szalay* Imre, a nemzeti múzem igazgatója, mellette *Matlekovics* Sándor s a magyar ipar és kereskedelem több vezérférfia.

A miniszter e hó 11-én ismét meglátogatta az érdekes múzeumot, s hosszabb időt töltött ott.

RÉGI HONVÉDEK PETŐFI SEGESVÁRI SZOBRA ELŐTT.

Segesváron a Petőfi emlékszobrának lelepező ünnepére szép számmal megjelentek a még életben levő 1848—49-i honvédek is, hogy ők is lerójják a hazafias kegyelet adóját azon a csatatéren, a melyen egykori bajtársaik ezelőtt 48 évvel elhúllottak és most örök álmaikat aluszszák. A régi bajnokok e ritka találkozás örömétől indittatva külön is összegyültek a leleplezés után Petőfi szobránál s e nap emlékére csoportosan levétették magukat. A 23 agg harczost ábrázoló fényképi fölvételt ezennel mi is bemutatjuk olvasóinknak s egyet-mást el is mondunk róluk a következőkben:

A három sorban elhelyezkedett egykori honvédek közt a felső sorban balról jobbra haladva 2-ik helyen álló kalapos alak *Krämer József* 1848/49-iki honvédőhadnagy (Brassóból). Ezen túl a 3-ik alak *Ferenczy Ferencz* 1848/49-iki honvédhadnagy Tordáról, a 4-ik pedig sastollas kucsmában *Illyés Bálint* 1848/49-iki vadász tizedes, most országgyülési képviselő, ki 13 és fél éves korában állott be a szabad vadászok

Griell Gyula amateur fölvétele.

A RÓZSAHEGYI VÁROSHÁZ A TORONY BEOMLÁSA UTÁN.

közé Szatmármegyében Fehér-Gyarmaton 1849 márczius elején. Két hétig a toborzó csapattal járta be a megyét s majdnem minden tanulót beverbuált, a miért rögtön káplárrá (alvadász) nevezték ki. A hadjárat vége felé hadnagygyá nevezték ki, de kinevezése megerősítést már nem nyerhetett a fegyverletétel miatt.

A második sorban, ugyancsak a néző balja felől számítva, a 4-ik alak *Salacz Gyula* kir. tanácsos, Arad város polgármestere, 1849-ben honvédhadnagy. — Ő utána következik *Mikár Zsigmond* a központi honvédbizottság országos főjegyzője, a honvéd-egyletteknek 1867 tavaszán kezdeményezője és szervezője, 1849-ben a 9-dik Miklós orosz czár néven ismert huszárezred alkapitánya, mint ilyen 1849 junius 28-iki csata végével félszázad huszárral s két ágyúval fedezte a kivonulást Komárom felé. 1849 novemberben büntetésül az 1-ső huszárezredbe közlegénynyé sorozták be, 1850 elején azonban újból hadnagygyá lett. 1851-ben mint kiváló huszártiszt Bécsbe a lovassági központi főiskolába jutott s onnan 1852 végével, miután előbb Aradon a fogság alatt, majd későbben a cs. k. 1. huszárezredben vett becsületszava, hogy újbóli kineveztetése után legalább 2 évet szolgál mint tiszt, feloldódott, tiszti rangját letette, hazajött, a hol a rendőrségi üldözések elől ifjú hitvesével együtt csakis Amerikába szóló útlevél segítségével menekülhetett. Több évet távoli országokban töltött, első gyermekei ott is születtek s csak az 1857-iki legfelsőbb általános amnestia után 1858 elején tért vissza. — Odább a 6-ik alak *gróf Eszterházy Kálmán*, honvédhadnagy Erdélyben, az egész hadjárat alatt kiváló magatartásáról ismeretes «Mátyás» nevezetű huszárezredben; egyik csatában jobb karját vesztette; most a képviselőház tagja és egyik jegyzője. — Ugyancsak a második sorban jobb felől a második alak *Horváth László*, Nagy-Küküllőmegye tanfelügyelője, 1849-ben honvédhadnagy.

Az első sorban ülők közt balról szélen van a nagy szakállú *Fejérváry Imre* földbirtokos Makón, a görög egyesült hazafiak aziránti mozgalmának, hogy a magyar liturgiát a hazában gyakorlatba lehessen hozni, egyik buzgó harczosa, 1849-ben hadnagy, a csanádvármegyei honvédegyletek elnöke. Tőszomszédja neki *K. Horváth Ignácz*, az egykori határőrvidéki székely huszároknak 1848 előtti egyik kapitánya, 1849-ben a jeles «Mátyás-huszárok» ezredének alezredese, több évi várfogságot szenvedett, a «Rikánbelüli» czimet viselő (háromszéki) honvédegyletnek 1867 tavasza óta elnöke; ma mint látását vesztett aggastyán visszavonultságban tölti napjait Brassó Bolgárszög külvárosában s csak vezető segítségével és támaszával képes lakását elhagyni.

Odább a harmadik alak dr. *Otrobán Nándor* magyar kir. honvédezredorvos, 1849-ben gyalogos honvédhadnagy; Brassó városának egyik előkelő irányadó polgára. — A szomszédja *Jakabos Ágoston* földbirtokos Kézdi-Vásárhelyen, 1849-ben honvédőrmester.

A következő alak *Sándor László*, Nagy-Küküllő vármegye főispánja, cs. kir. kamarás, 1849-ben honvédhadnagy, szintén az 1. huszárezredbe közlegényül besoroztatott, de csakhamar újból hadnagygyá levén, a katonai pályáról visszavonúlt.

Egygyel odább Csernátoni *Molnár Zsigmond* ügyvéd Maros-Vásárhelyen, 1849-ben honvédőhadnagy. Bem tábornoknak a nevezett városban emelt emlékszobra létrehozásának egyik főtényezője, a Marosszéki honvédegyletnek szervezője s azóta folytonosan buzgó titkára és jegyzője. Mellette *László Zsigmond* dévai gimnáziumi tanár, 1849-ben honvédhadnagy.

Az e képen ábrázolt egykori vitéz hazafiak között van még *Bihari Sándor* gimnáziumi tanár Maros-Vásárhelyről mint egykori honvédhadnagy. A többi hét régi honvédet, kik még a képen rajta vannak, kiket azonban megnevezni nem tudunk, kérjük, sziveskedjenek lapunk szerkesztőségével tudatni, melyik sorban melyik helyet foglalják el, hogy nevöket utólagosan közölhessük.

Részt vett az ünnepélyen még *Feleki* Miklós 1849-iki honvédszázados, a közp. honvédbizottság tagja Budapestről, *Borszéky Soma* szintén a közp. honvédbizottság tagja, nyug. magyar kir. miniszteri osztálytanácsos, 1849-ben volt tűzmester, és *Ugron Gáspár* földbirtokos Székely-Udvarhelyről, a megyebeli honvédegyletnek tényleges buzgó elnöke, 1849-ben volt honvédőhadnagy.

SZERENCSÉTLENSÉG A RÓZSAHEGYI VÁROSHÁZ ÉPÍTÉSÉNÉL.

Az építkezéseknél újabban mindenütt tapasztalható nagy gyorsaság s könnyelmű ellenőrzés gondatlansága ismét egy szomorú esettel szaporította a múlt napokban az építkezési szerencsétlenségek krónikáját. A szerencsétlenség színhelye ez alkalommal a liptómegyei *Rózsahegy* városa volt, a hol most építik körűlbelől 95,000 forint költséggel a díszes, új városházát Mihályik budapesti építész tervei szerint. Az épület legnagyobb részben már készen van. E hó 7-ikén, 5 perczczel 1 óra előtt, épen a midőn a munkások a déli pihenő után ismét munkába akartak kezdeni, a gerendázatban recsegés hallatszott és nyomban utána az épület jobb szárnyán lévő torony földszintig összeroskadt, úgy, hogy a torony kupolás fedele az alapfalaktól 2—3 méternyire zuhant. Még aznap estig 4 ember borzasztóan összeroncsolt testét húzták ki a romok alól, egy szintén eltemetett munkásleány hulláját csak másnap sikerült meglelni. Egy, a szerencsétlenség pillanatában arra menő kis leánykát egy lezuhanó gerenda sebesített meg, s e kis leány másnap szintén meghalt. A két sulyosan megsebesült munkás fölgyógyulásához van remény. Ez utóbbiak közűl az egyik a három emeletnyi magasságból talpra esett, és egyéb baja nem lett volna, csakhogy egy utána zuhanó gerenda a lábát erősen megütötte. Borzasztó lett volna a szerencsétlenség, ha a torony 5 perczczel később dűl össze, a mikor már a munkások munkában lettek volna. A helyszinére sietett kir. törvényszéki vizsgálóbiró rögtön elfogatta a vállalkozót és az ellenőrző mérnököt, a pallért pedig, ki a szerencsétlenség után azonnal megszökött, a vasúti pályaházban sikerűlt elfogni. Mindenki megbotránkozott azon, hogy az eltemetettek megmentése iránt vagy egy órán át legkisebb intézkedés sem történt és csak midőn a helybeli honvéd zászlóalj a helyszinére érkezett, kezdődött meg a rendszeres mentés. Nagy köszönettel tartozik a rózsahegyi közönség *Csanády* Ferencz magyar kir. honvéd őrnagynak, a ki az ásatásokat személyesen vezette és a lankadókat folytonos buzdításokkal további kitartásra ösztönözte. Hogy a szerencsétlenség miben keresendő, a rosz építkezésben, vagy pedig az esőzések folytán bekövetkezett talajsüppedésben-e, a vizsgálat talán ki fogja deríteni.

Az épülő városházról a torony ledőlte után vette föl *Griell* Gyula rózsahegyi gyógyszerész úr a lapunkban ez alkalommal közölt fényképet. Az épűlet jobb oldalán látható a torony helye, a torony kupolája pedig a földön hever a leomlott fal romjai között.

A DUNA ÁRADÁSA A FŐVÁROSBAN.

Árvizek ideje a tavasz szokott lenni, mikor a messze és nagy vidékek olvadó havainak vize zúdul össze; vagy az enyhe tél vége, mikor a befagyott vizek jégtorlaszai duzzasztják fel a folyókat. A Dunán nagy ritkaság, hogy nyári időben kiáradjon. Csak rendkívüli esőzések után történhetik meg, s ha mellékfolyói is áradásba jönnek.

Az idei nyár a viharok, felhőszakadások időszaka volt. Egész Európát sujtotta a mostoha és szeszélyes időjárás. Nálunk junius legelső napjaiban pusztított az ország nagy részében, tönkre téve gyümölcsöt, termést. Majd julius legvégén és augusztus legelső napjaiban tört ki ujabb zivatar, mely Ausztriában, Csehországban, Galicziában rombolt legjobban, nálunk pedig a felvidéken. A felső Duna mellékfolyóit a beléjök ömlő patakok és kisebb vizek vad áradása oly gyorsan ellepte, hogy menekülésre is alig jutott idő. Bécs sokat szenvedett, s napokig védelmezték az áradás elől. Magyarországon is csakhamar bekövetkezett a Duna mentén a nyári áradás, melyhez hasonló az 1876-iki téli árviz óta nem rombolta környékét. Pozsony aránylag kisebb veszedelemmel megszabadult. Sokat szenvedett azonban az egész Csallóköz, Győrmegye, Esztergom városa, s a főváros fölött a szent-endrei nagy sziget községei, alatta pedig a Csepel-sziget.

Budapest eléggé biztosított a Duna áradásai ellen. Partjait mindenütt hatalmasan emelték, szélein töltések oltalmazzák s a vasuti vonalok is hozzájárulnak oltalmához.

Hét méternyi vizállásnál azonban a főváros külső területein már bekövetkezik a baj, s a városban is a csatorna-nyilásokat el kell zárni. Ó-Buda alacsonyabb részeivel együtt a víz alá kerültek a fővárosban a kikötő partok alsó sorai, hol a gőzhajóról rakodnak ki és be. s állandó raktárokul szolgálnak az elküldendő és érkezett csomagoknak, áruknak. Ezeket sietve helyezték innen biztos helyre. Az ár el is lepte az alsó partokat. Röggönzött hidalásokon lehetett csak jutni a gőzhajókhoz. A csinos fabódékat és szineket, melyek raktárakúl, hivatalos helyiségekűl és az utazó közönség számára szolgálnak, csak ladikokkal lehetett megközelíteni négy napig. Nagyobb baj ezekben nem esett. Az áradás azonban rendkívül hátráltatta a főváros kereskedelmi forgalmát.

Ó-Budán a városba be nem tört az árviz, de a külső részen sok ház vizben állt, s a hajógyári szigetre is betört. A szent-endrei útat, mely Aquincumba vezet, több napig viz borította. Csak a szent-endrei viczinális vasut töltése emelkedett ki belőle. A regényes fekvésű kis kápolnát, a régi római vizvezeték kőlábai mellett szintén elzárta az áradás a hivek elől. Épületekben itt sem esett kár, de a réteken, szántóföldeken annál több.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Ifjuság. *Költemények. Irta Dézsi Sándor. Budapest 1897.* Az ifjuságnak rendesen társa a költészet; alig van ábrándokra hajló ifju lélek, mely költőnek ne érezné magát, s nem elégedve meg a gyönyörrel, melyet a valódi költők műveinek olvasása nyújt, érzéseinek, gondolatainak költői formába öntését meg ne kisértené. Az előttünk fekvő kötetet is egy ifju szív ügye-baja, ábrándja, csalódása, epedése, búja sugalta. Nem igen vallanak e költemények valami erős költői érre, s eszünkbe juttatják a patakocskát, mely tavaszszal vigan csörgedezik; de nyáron kiapad. Dézsi Sándor versei többnyire elég könnyen folynak, de hiányzik belőlök a mélyebb tartalom. Végig olvashatjuk a kötetet, a nélkül, hogy szivünket rezgésbe hozta volna, vagy lelkünket gazdagabbnak éreznők általa. A költő rendesen a jól kitaposott ösvényen halad, de többször elkalandozik. Olykor meg kikeresett képtelenségekkel akar hatást kelteni, pl. egyik dalában azt mondja, hogy ha a világ egy rózsa volna, letépné s odadobná a lány ölébe; de csakis akkor, ha ő meg a rózsa szirmaiban kis bogárka lenne. A szerző verselése elég jó, bár gondosabb is lehetne. Kifejezései sem mindig szerencsések, pl. «hozzá szegül»-t mond, «hozzá szegődik» helyett, «az epe virágjáról» beszél, stb. A kötet szerző sajátja, álljon itt belőle mutatványul a következő költemény, melyben szerző úgy látszik, művészi alakításra törekedett:

Elvitték a habok.

Zord őszi éjszakán
Elvitték a habok.
Hire-pora se volt,
Mire megvirradott.
— Szegénykét
Elvitték a habok.

Mint letört virágot,
Ugy vitték a habok ...
A ködös hajnalon
Elfogtak egy rabot.
— Szegénykét
Elvitték a habok.

Virágot se látott
S elvitték a habok.
Egy tavaszt se ért meg,
Csak pár őszi napot
— Szegénykét
Elvitték a habok.

Sir és nyög az asszony:
«Elvitték a habok ...
Olyan szépen ringott:
Ott el is alhatott!
— Szegénykét
Elvitték a habok ...»

Zord őszi éjszakán
Elvitték a habok.
Anyja ajakáról
Még egy dalt se hallott.
— Szegénykét
Elvitték a habok.

Ott a hol szegénykét
Elvitték a habok:
A hidon át viszik
A tébolyult rabot.
— Szegénykét
Elvitték a habok.

Lenéz és felsikolt:
«Elvitték a habok!
Dehogy hagylak én el,
Hisz' az anyád vagyok!»
És őt is
Elvitték a habok.

Az osztrák-magyar monarchia írásban és képben czimű nagy hon- és népismertető vállalatból most megjelent 281. füzet «Magyarország» V. kötetének a 7. füzete s *Pozsony város és Pozsonymegye* ismertetésének folytatását foglalja magában. A bő tanúlmányokon és személyes tapasztalatokon alapúló dolgozat, mely *Ortvay* Tivadar ismert tollából származik, rövid tömörséggel, de mindenre kiterjedő figyelemmel kalauzolja az olvasót előbb Pozsony városában, aztán pedig Pozsonymegye vidékein, mindenütt kiterjesztvén figyelmét főleg a közművelődési, közgazdasági és történelmi szempontokból érdekes vagy fontos adatokra, jelenségekre s emlékekre. Itt a Csallóközön és a Kis-Alföldnek a Duna balpartján terülő sik tájain tekint végig, amott a Kis-Kárpátok hegyes-völgyes vidékeit rajzolja egészen Ausztria felőli országhatárunk, a Morva folyó mellékeiig. A megye községei közül természetesen legtüzetesebben és legbővebben magával Pozsonynyal, e sok ideig királykoronázó megyei székhellyel és szabad kir. várossal foglalkozik, melynek gyors fejlődése, haladása és szépülése sok érdekes mondani valót ad tollára. A tanulságos közlemény becsét tizenkét szép rajz emeli, melyek közül kettő, ú. m. *A pozsonyi vár a hegység felől nézve* és *A pozsonyi vár a Dunáról nézve* **Stefánia** özv. trónörökösné főherczegnőtől való, mig a többi tizet *Dörre* Tivadar, *Háry* Gyula, *Kimnach* László és b. *Mednyánszky* László festőművészeink készítették.

A magyar kir. államnyomda kiadásában s Révai Testvérek irod. intézetének bizományában megjelenő vállalat két hetenkénti füzetekben adatik ki két-két ivnyi tartalommal és számos szép rajzzal diszítve. Egy-egy füzet ára 30 kr. De megrendelhető előfizetés útján is bármely hazai könyvkereskedőnél. Előfizetési ár: *egész évre* (24 füzetre) 7 frt 20 kr.; *félévre* (12 füzetre) 3 frt 60 kr.; *negyedévre* (6 füzetre) 1 frt 80 kr.

Weinwurm Antal fényképe után.

A DUNA ÁRADÁSA BUDAPESTNÉL. — A szent-endrei országút, Ó-Buda és Aquincum között.

Weinwurm Antal fényképe után.

A DUNA ÁRADÁSA BUDAPESTNÉL. — Az elöntött raktárak a Ferencz-József-rakparton.

A Turul, a magyar heraldikai és genealogiai társaság folyóiratából, melyet *Fejérpataky* László és *Schönherr* Gyula szerkesztenek, a legujabb füzet gazdag tartalmából a következő nagyobb dolgozatokat említjük föl: Bethlen Gábor erdélyi fejedelem ősei, dr. *Karácsonyi* Jánostól; A Dolhai és Petrovai Petrovayak története 1450-től napjainkig, *Petrovay* Györgytől. (Első közlemény.) Az Ajton nemzetség és Balk utódai, dr. *Wertner* Mórtól. A Blagay-család származásrendje és czímere, *Thallóczy* Lajos nagyobb dolgozata a magyar történelem régibb századaiban előkelő szerepet vitt s épen most elhunyt családról, tizennégy rajzzal. Ezeken kívül még több kisebb közlemény egészíti ki a füzetet.

Szinházak megnyitása. A *nemzeti szinházban* szeptember elején kezdik meg az előadásokat a nyári szünet után. Első előadásra «Bánk bán» van kitűzve. — A *népszinházat* már augusztus 16-ikán megnyitják a «Hoffmann meséi» operettel.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Az erdélyi magyar közművelődési egyesület elhunyt elnökének emléke. Az E. M. K. E. megindította a gyüjtést néhai elnöke *Bethlen* Gábor gróf emlékszobrára. Összesen 6000 gyüjtőivet adtak ki. Az ivekre az adományok már kezdenek beérkezni. Az Emke szeptember 12-én tartja meg legközelebbi választmányi ülését, mely napon megállapítják azt is, hogy mikor tartsák a közgyülést. A közgyülésen Bethlen Gábor gróf fölött az emlékbeszédet *gróf Kuun* Géza alelnök fogja mondani.

Tisztviselőnők országos egyesülete. A fővárosban alkalmazott nő tisztviselők, államiak, városiak és magán intézeteknél, közlekedési vállalatoknál levők, egyesületet szerveznek saját érdekeik előbbrevitelére, állást nyujtók és keresők tájékozására, stb. Az alakuló közgyülést e hó 15-ikén, vasárnap délután 5 órakor tartják az uj városháza termében.

MI UJSÁG?

A segesvári honvédemlék. A képviselők körében gyüjtést inditottak a czélra nézve, hogy a segesvári (fehéregyházi) ujonnan föllállított honvéd-emlékre, miután Petőfi Sándornak külön van szobra Segesvárt a várban, ne csak a nagy költő, hanem mindazon honvéd-tisztek neve fölvésettessék, kik a nevezetes csatában, mely Erdély végső küzdelmét jelezte, elestek. Ezek közt van Zeyk Domokos, a ki a segesvári hidnál oroszlánként harczolt az orosz lovasok ellen, mignem kardja ketté tört, a mikor pisztolyával főbe lőtte magát. A képviselőházban körözött íveken jelentékeny összeget irtak alá. A nemes czélra adományokat elfogadnak: *Sándor* József orsz. képviselő, az E. M. K. E. t. alelnökfőtitkára és *Rátkay* László orsz. képviselő. Az adományok annál inkább szükségesek, mert a szobor-

bizottság deficitben van és az emlékművet illő rácscsal kellene körülkeríteni.

A kiállítás épületei. Az ezredévi kiállítás épületeiből utolsónak maradt a kiállítás igazgatóságának épülete. Most már ezt is bontják. A városliget csak nehezen nyeri vissza előbbi alakját, a fák kiirtását pedig csak hosszu évek alatt lehet pótolni.

Fülöp orleánsi herczeg kisjenői vadászatai. *Fülöp* orleansi herczeg és neje, *Mária Dorothea* főherczegnő e hó 7-ikén este az aradmegyei Kisjenőre, József főherczeg birtokára érkeztek, hol egy hetet töltenek. A herczeg naponkint vadászik. Megérkezésökkor *Libits* Adolf uradalmi jószágkormányzó, a hatóságok, az uradalmi tisztikar fogadta a herczegi párt. Kellemesen lepte meg a jelenvoltakat, hogy az orleánsi herczeg mindenkit magyarul szólított meg s a társalgás folytonosan magyarúl folyt.

Kovács tanár siremléke. Kovács József egyetemi tanár tanítványai nagyobb szabású siremléket akarnak az elhúnyt tudós sirjára állítani. A gyüjtést már megkezdték s az eddigi eredményből következtetve, az emlékoszlop költségei nem sokára együtt lesznek. A sirkő leleplezését az őszre tervezik. — A Kovács halálával megüresedett első sebészeti tanári széket csak a jövő iskolai év közepén töltik be, a pályázatot azonban már szeptemberben kihirdetik. Kovács helyére eddig három jelöltet emlegetnek: *Dollinger* Gyula és *Herzl* Manó egyetemi tanárokat és *Schmidt* Hugó drt, a pozsonyi országos közkórház igazgatóját. Az egyetemi tanács csak szeptemberben teszi meg ez ügyben fölterjesztését a miniszterhez.

Pulszky Agost kitüntetése. A király *Pulszky* Agost képviselőnek és egyetemi tanárnak a közügyek és a tudomány terén szerzett érdemeiért a Lipót-rend középkeresztjét adományozta.

Képviselők huszonötéves jubileuma. A képviselőház ama tagjai, a kik az 1872-dik választás alkalmával jutottak be először a házba, szeptember havában meg akarják ünnepelni megválasztásuk huszonötéves évfordulóját. Ezek a képviselők a következők: Gróf *Apponyi* Albert, *Beöthy* Algernon, gróf *Berchtold* Artur, *Csávolszky* Lajos, gróf *Degenfeld* Lajos, *Eötvös* Károly, *Gullner* Gyula, *Horánszky* Nándor, *Kubinyi* Árpád, *Matuska* Péter, *Radocza* János. *Szaplonczay* Miklós és *Vargics* Imre. Vannak azonban öregebb képviselők is.

XVII. századbeli Kossuth-emlékek. Kossuth Ferencz a Kossuth-család hozzájárulásával a muzeumban helyezte el ősének, az 1661-ben elhunyt udvardi *Kossuth* Miklós turóczmegyei alkapitánynak világossárga damasztselyemből készült temetési zászlaját s török fogságban hordott sulyos vasbilincseit, honnan 1651-ben szabadult ki. A zászlót 1803-ban id. és ifj. Kossuth László megujittatta, nevezetesen az egyik oldalon levő Kossuth-czímert s a másik oldalon a feszületet ujra festtette. A tárgyakat harmadfélszázadig a turócz-szent-mártoni templomban őrizték, a hol Kossuth Miklóst eltemették.

Iparkiállítás Karczagon. *Dániel* Ernő báró kereskedelemügyi miniszter intézkedéséből a m. kir. teknológiai iparmuzeum gyüjteményeinek egy részét a karczagi ipartestület tiz éves fönnállásának emlékére Karczagon rendezendő iparkiállításra leküldötték. A kiállítás e hónap 22-én nyilik meg s két hétig marad nyitva.

A munkácsi vár ujabb rendeltetése. Zrinyi Ilona fészkét, a munkácsi várat, melyet legutóbb fegyháznak használtak, pár nappal ezelőtt adták át Erdély igazságügyminiszter rendeletére a pénzügyminiszteriumnak, mely ott dohánygyárat rendez be. A pénzügyi kincstár nevében Lánczy Kálmán miniszteri fogalmazó vette át a várat és berendezéseit.

HALÁLOZÁSOK.

GYULAI KÁLMÁN, volt huszárhadnagy, Gyulai Pál jeles irónknak és költőnknek, a főrendiház tagjának fia, meghalt e hó 9-ikén Reichenhallban, hol egészsége helyreállítása végett időzött. Az elhunyt rokonszenves ember volt, s igen nagy a baráti és ismerős kör, mely megilletődve hallja korai halálát. Mély a részvét az ősz atya iránt is, kinek most már csak egy gyermeke él, Gyulai Aranka, Hellebrant Árpádné. Gyulai Kálmánt, ki életének 36-ik évében hunyt el, atyján és nővérén s többi rokonain kivül fiatal özvegye, szül. Szalay Irén gyászolja, kivel hat évig boldog házasságban élt. Holttestét Budapestre szállították s a kerepesi-ut melletti temető halottas házából a ref. egyház szertartása szerint, aug. 13-án nagy részvét mellett tették örök nyugalomra.

Dragoni GRUBICZY GÉZA, nyug. miniszteri titkár, gazdasági iró, elhunyt augusztus 8-án Rákospalotán. A baromfitenyésztés egyik alapos szakembere volt, s ő indította az első magyar baromfitenyésztési szaklapot «Gallus» czím alatt. A hirlapokban is számos gazdasági czikk jelent meg tőle, s több önálló kötet a baromfitenyésztésről, egy pedig a «Zöldségtermelésről». Egy kis vigjátéka «Sziget a szárazon» czímmel a nemzeti szinházban került szinre. Született Kassán 1842. okt. 27-ikén.

Báró BAICH MILOS, a magyar főrendiház tagja, elhunyt e hó 12-ikén Ausseeben, 76 éves korában. 1884—92-ig a moraviczai kerületet is képviselte az országgyülésen. Unokája volt Obrenovics Milos szerb hoszpodárnak, az Obrenovics dinasztia megalapítójának. Nagy vagyonát Mihály szerb fejedelemnek 1868-ban történt meggyilkolása után örökölte. Nagy birtokai Magyarországon és Romániában vannak. Az osztrák báróságot már régebben megkapta, a magyar báróságot s ezzel a főrendiházi tagságot 1891-ben.

Elhunytak még a közelebbi napokban: BREZNYIK JÁNOS, kir. tanácsos, a selmeczbányai lyceum nyugalmazott igazgató-tanára, a ki munkás életét lankadatlan buzgósággal, törhetetlen hűséggel és ritka áldozatkészséggel egészen az ő kedves iskolájának szentelte, életének 83-ik évében, folyó hó 5-ikén, Selmeczbányán. — MORVAI PÁL, m.-szalkai aljárásbiró, életének 34-dik, boldog házasságának második havában, Máté-Szalkán. — Vargyasi GROISZ BÉLA, dr., Kolozsmegye bizottsági tagja és t. b. főorvosa, 41 éves korában, Bécsben, s holttestét Kolozsvárra szállították. — JILLY KÁROLY, Makó város tanácsosa, 64 éves korában. — BURGETTI FERENCZ, Vadkert község főjegyzője és megyebizottsági tag, 50 éves korában. — PRÖSZTEL EDE, nyug. államvasuti lokomotivvezető, 58 éves korában, Debreczenben. — PRISTYÁK NEIT, esztergom-főegyházmegyei czimzetes kanonok, verebélyi esperes-plebános, Bars vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, 59 éves korában, Verebélyen. — Bőnyi BOGNÁR LAJOS, barsvármegyei árvaszéki jegyző, tb. árvaszéki ülnök 58 éves korában, Aranyos-Maróthon. — KLINGER SÁMUEL, Szabadkai Irén zongoraművésznő édes atyja, 64 éves, Aradon. — LÁDAY ANTAL, aradi gyógyszerész, Szatmáron. — NYIRŐ SÁNDOR, Nagybánya város tiszti ügyésze, kinek az irodalom terén is voltak sikerei s «Fütty» czimű szinműve a Népszinházban került szinre, 48 éves korában. — Idősb KOLLÁR ANTAL, könyvkereskedő, 73 éves, Baján. — STEIGER LAJOS, államvasuti főellenőr, 46 éves, Budapesten.

Özv. WINKLER JÁNOSNÉ, szül. Glós Amália, Váczott, 67 éves korában, s holttestét Beszterczebányára szállították. — BÜRGERMEISTER ANTALNÉ, született Szeles Margit, 28 éves korában, Nagy-Igmándon. — Gyulai GAAL ALICE, 26 éves korában, Bogláron. — Özv. FIALKA JÓZSEFNÉ, szül. Beretkey Emilia, 78 éves korában, Beretkén. — Dr. PAP SÁMUELNÉ, született Fritsi Hermin, dr. Pap Sámuel országgyülési képviselő és alsó-tátrafüredi fürdőorvos neje, 42 éves korában, s temetése vasárnap lesz Kolozsvártt. — Özv. HAIDEKKER JÁNOSNÉ, született Daempf Mária, 80 évés, Marczaliban. — Özvegy CSIFFY LÁSZLÓNÉ, szül. pécsujfalusi Péchy Judit, 82 éves, Puszta-Abán.

SAKKJÁTÉK.

2021. számu feladvány Németh Péter-től.

SÖTÉT.

VILÁGOS.

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2010. sz. feladvány megfejtése. Pradignat E.-től.

Világos.	Sötét.	Világos. a.	Sötét.
1. Kb8—c7	Kd4—e4 (a)	1. ...	Kd4—c4—c5 (b)
2. Vc8—f8	t. sz.	2. Vc8—b7	t. sz.
3. Vf8—a8—b4 mat.		3. Vb7—b4—c6 mat.	

Világos. b.	Sötét.
1. ...	e5—e4
2. Hc1—b3 +	K lép.
3. Vc8—h8—a6 mat.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Winkler Károly — *Sárospatakon:* Gérecz Károly. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Grebenben:* Kováts Ferencz. — *Zsérczen:* Ronga Károly. — *A pesti sakk-kör.*

Szerkesztői mondanivalók.

Várlak. Szilaj szenvedély háborog benne; de szerző nem tudta érzéseit megfelelő költői formába önteni.

Utolsó hang. Méla elégikus borongás vonul rajta végig; a vers azonban a helyzetet nem világítja meg kellőleg, így az olvasó nem tudja magát beleképzelni a költő lelki világába s nem érez vele együtt. A kidolgozás is egyenetlen, s a költemény hangja itt-ott affektált.

Nem mondhatom. A kit én szeretek. Különösen a második gyakorlott iróra vall, de ez sem illik egészen lapunk keretébe.

Nem közölhetők: *Utazás előtt.* Hangja nagyon kevert, hol pathetikus, hol alantjáró, minden átmenet vagy összhang nélkül. — *Apám, szinésznek fölcsapok. Szép női kebleden.* A költői tehetségnek egyetlen kis szikrája sem csillan föl bennök. Nem tanácsolhatunk mást, mint, hogy hagyjon föl végkép a verselgetéssel, melylyel hiába próbálkozik. — *Iván völgye.* Vannak sikerült strófái, de az egész el van nyújtva. Az izetlen humorizálás is sokat levon értékéből.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 31-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Sorsunk önmagunkból ered, mint a felhők a földről.*

Heti naptár, augusztus hó.

Nap		Kath. prot. naptár	Görög keleti naptár
15	Vasárnap	C. 10. N. B.-A.	3 E. 9. Izácz. D.
16	Hétfő	Rókus, Jácz.,	4 7 gyermek v.
17	Kedd	Liberát ap.	5 Öziny
18	Szerda	Ilona cs.-né	6 Urunk szine v.
19	Csütörtök	Lajos pk.	7 Dometius
20	Péntek	István m. k.	8 István m. kir.
21	Szombat	Bernát ap.	9 Mátyás apost.

Holdváltozás. Utolsó negyed: 20-án d. e. 9 ó. 46 p.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Henneberg-selyem csakis akkor valódi, ha közvetlen gyáramból rendelik — fekete, fehér és szines 45 krtól 14 frt 65 krig méterenként — sima, csíkos koczkázott, mintázott, damaszolt stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 mintázatban stb.) a megrendelt árukat postabér és vámmentesen a házhoz szállítva, valamint mintákat postafordultával küldenek: **Henneberg G. (cs. k. udvari szállító) selyemgyárai Zürichben.** Svájczba czimzett levelekre 10 kros, és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 7060

Legjobb és leghirnevesebb pipere hölgypor: a La VELOUTINE 6959
Különleges Rizspor BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

A kinek van eladó zöldsége, gyümölcse, aprómarhája vagy egyéb élelmi czikke, vagy a ki ily czikkeket venni akar, avagy ily czikkekkel kereskedik, járassa a

Budapest székes főváros kiadásában megjelenő

Hivatalos Vásárcsarnok Értesitőt 7294

mely hetenként kétszer megjelenve közli a budapesti vásárcsarnokokban eladásra kerülő összes áruknak napi árát, a felhozatalok mérvét és folyton tájékozza ugy a beküldőket, árusitókat, mint a vevőket és ismét eladókat.

A Hivatalos Vásárcsarnok Ertesitőre előfizethetni negyedévenkint egy forinttal Budapesten a főváros vásárcsarnokainak igazgatóságánál.

Budapest IX. ker., Központi vásárcsarnok.

Magy. kir. szabad. Osztálysorsjáték.

Az Első magy. kir. szabad. osztálysorsjáték sorsjegyei 7285
kaphatók:
A Budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön részvénytársaság váltóüzletében
Budapesten VI. ker., Andrássy-út 5. szám.

Dr. LENGIEL FRIGYES-féle
nyirfabalzsam
ajánlva Dr. med. **Raspi** tanár egyetemi procurátor **Bécsben** és **Peyfluch** tanár által **Londonban.**
Megvizsgált módszer szerint már az ó-korban is mint kitünő szépitőszernek ismert **nyirfa** vegetabilis anyagaiból készitve; lentással bir és kisimitja az arczban keletkezett **ránczokat** és **himlőszemölcsöket,** eltávolitja a **szeplőt, májfoltot, anyajelet, orrbibort, mitessert** és a bőr **tisztátlanságát** a legrövidebb idő alatt és az arczbőrnek **fiatal, üde arczszint kölcsönöz.** Figyeljünk **Dr. Lengiel Frigyes** nevére és fenti védjegyre.
Egy korsó ára használati utasitással együtt 1 frt 50 kr.
A nyirfabalzsam hatásának támogatására szolgál Dr. Lengiel Frigyes **Benzoë szappana** darabonként **60 kr.** 6288
Főraktár Budapesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában király-uteza 12.

RŐSER JÁNOS nyilv. tan- és nevelő-intézete
BUDAPEST, Aradi-utcza 10. szám, Rőser-ház.
Ezen intézet **alapittatott 1853-ban.** Eddigi tanulók száma 14,211; magában foglalja
a nevelő-internátust, melyben vidéki családok fiai teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek; 7262
a felső kereskedelmi iskolát, mely egyenrangú és egyenjogú **a keresk. akadémiákkal,** záróbizonyitványai **az egyévi katonai szolgálatra** jogositanak;
a polgári iskolát, mely egyenjogú és egyenrangú az állami és községi iskolákkal. Növendékek fölvétele szeptember 6. Tanácsos azonban a beiratást minél előbb eszközölni, mert az elmult évben sem adhattunk a később jelentkezőknek helyet. — Értesitést küld és felvilágositást ad az igazgató:
RŐSER JÁNOS, Budapest, VI., Aradi utcza 10.

Szépség és egészség.

Korunk fönyavalyája
az idegesség
és vértelenség, melyből számtalan kór származik. Ez ellen pedig legbiztosabban hat a
vasas chinabor
1 üveg 1 frt 20 kr, 5 üveg franco küldve 6 frt.
Sherryvel van készitve és minden hasonnevü készitmények között a legtöbb chinaaljat és vasat tartalmazza.

Kipróbált gyógyszerek.

Kinek van szeplője?
vagy bármi folt, vagy pattanás az arczán? Az teljes biztonsággal fordulhat annak eltüntetése végett **a világhirű**
Serail arczkenőcshöz,
mely nemcsak eltávolit mindenféle bőrtisztátlanságot, hanem **az arczbőrt vakitó fehérré, tisztává és üdévé teszi. 1 tégely ára 70 kr. Arczpor hozzá 3 szinben 70 kr. Postán franko küldve 1 frt 5 kr. Szappan hozzá 1 drb. 30 kr.**

Ezrek mennek Carlsbadba
hogy rossz gyomrukat kireparálják és ujra jól emésszenek pedig ezt a czélt otthon kényelemben, kevés költséggel elérik
PEPSIN-BOR
használata által, mely az ételt megemészteni segiti és a gyomrot rövid idön tökéletesen helyreállitja *Cascara Sagrada-bor* kitünő enyhe hatásu hashajtó és vértisztitó szer. *Nem keserű!* Minden ilynemű készitmény közt a legjobb. Az ezredéves országos kiállitáson jó hatásáért kitüntetve.
1 üveg ára 1 frt 20 kr, 5 üveget franko küldve 6 forint.

Kitünő kosmetikum.

ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerész Aradon.
Kapható Budapesten: 7244
Török József gyógysz. urnál és minden magyarorsz. gyógyszertárban.

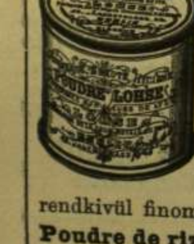

LOHSE-féle LILIOM-RIZSPOR
rendkivül finom, **bársonyszerübb, tömöttebb** és **takarékosabb** valamennyi **Poudre de riz** és **zsiros rizspornál,** a bőrhöz kitünően s **láthatlanul** tapadó.
Ugy nappalra mint este.
Fehér és **rózsaszinben** szőkék számára, **sárga** (rachel) barnák számára; doboza **2** frt. 7069
Vételnél mindenkor a teljes czégre kell ügyelni:
GUSTAV LOHSE BERLIN, 45. Jägerstrasse 46.
kir. udvari illatszerész.
Kapható Ausztria-Magyarország valamennyi előbbkelő gyógyszertára és illatszerészetében.

Nem is gondolható jobb ital mindennapi használatra, mint a cacao, t. i. már mint a jó cacao; mert bizonyára nem közömbös kérdés, hogy melyiket választjuk e czélra. Ha kitünő sajátságairól az egész világon ismeretes Van Houten-féle cacaot választjuk, biztosak lehetünk, hogy igazán jó oldékony cacaót kapunk. Ennek hatása az idegrendszerre teljességgel nem izgató, mint azt a teánál és kávénál tapasztalhatjuk; azonkivül tápláló és mégis könnyen emészthető, a mellett igen kellemes izü. S egészségesebb is mint bármely más ital, mivel pedig egy fél kiló elégséges 100 csészére, a Van Houten cacao a legolcsóbb is valamennyi ital közt. 6986

A POZSONYI
Kereskedelmi Akadémia,
melynek végbizonyitványa **egy évi önkéntesi** katonai szolgálatra jogosit, és melynek eddig végzett tanulói legelső rendü kereskedő, gyári és bankári czégeknél vagy közhivatalokban és a mezőgazdaságban nyertek alkalmazást, 1897 szeptember 1-én tizenharmadik évfolyamát nyitja meg.
Az intézetet a mult isk. évben 289 tanuló látogatta, köztük 238 vidéki, kiknek **jó családoknál való elhelyezése** ügyében az igazgató készséggel jár a szülők kezére.
Minden iránt tájékoztató évi jelentés levelező lapon is kérhető.
Pozsony, 1897 julius hó.
JÓNÁS JÁNOS
igazgató.
7256

A SZÉPSÉG ÁPOLÁSÁHOZ.
Eddig el nem ért HATÁS.
KIELHAUSER H.
folyékony
Glycerin-Crême
ártalmatlan anyagokból készült sikerült vegyülék, mely nemcsak a **bőrt finomitja,** hanem tényleg az **ifju üdeséget** eleveniti és azt állandóan fenntartja. Legjobb óvszer **levegő, szél és napsütés** ellen **eltávolit napfoltot, szeplőt, májfoltot** és minden más **bőrtisztátlanságot.**
Glycerin-Crême-Szappan
kiváló enyhe, bársonyszerü bőrt idéz elő. A Glycerin-Crême használatánál ajánlható a
Párisi Hölgypuder
a legártalmatlanabb puder, a bőrt szép fehér szinre változtatja és azt simán és szárazon tartja.
Hamisitott párisi hölgypudertől és Glycerin-Crémetől óvakodjanak; csak az valódi, melyen a czimképen, valamint a leiráson a mellékelt védjegy van.
Raktar minden gyógyszertárban és illatszer-üzletben.
Magyarországi főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertára Budapest, Király-utcza 12.

ŐS BUDAVÁRA
Augusztusi műsor:
A magyar daltársulat uj műsorral. **Carmencitta,** spanyol tánczosnő. **Hilaris & Tordant,** franczia excentriqueok. **Maurice,** a világ leghiresebb kerékpármüvésze. **Trio Galway,** zenebohóczcsoport. **Trilby,** angol ének- és tánczcsoport. **Gerting-csoport** világhirü légtornászok (a repülő ember). **Seymour Gilbert és társulata** nemzetk. dal és tánez. **The Quavers** zenebohóczok. **Heuderson & Stanley,** quartett burlesque és parodia. Naponta hangversenye a berlini szimfonikus zenekarnak. Katonazene felváltva a honvédzenekar, cs. és kir. 6-ik, 69-ik és 19-ik gyalogezred zenekara által. Czigányzene. Tambura. 7195
Belépő dij: esti 6 óráig 20 kr, azontul 30 kr.
Ünnepély alkalmával este 6-ig 40 kr, azontul 50 kr.
A földalatti vasut éjjel 1 óráig közlekedik.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER legtisztább égvényes SAVANYUKUT

Tes:ék kisérletet tenni
és meg fog győződni, hogy **patkányok és pocegerek** kiirtására minden körülmények közt legbiztosabb a **László József gyógyszerész** által feltalált
patkány pusztitó-szer.
Bámulatos hatását és biztos sikerét ezernyi ezer elismerő nyilatkozat bizonyitja.
Ára 1 doboznak 1 frt, 6 doboznak 5 frt használati utasitással. — Kapható:
LÁSZLÓ JÓZSEF gyógyszerésznél
Maros-Ujvár (Erdély).
Budapesti főraktár: **Egger-féle gyógyszertár a «Nádorhoz».**

Alkalmi vétel.
Butorok a legolcsóbb árak mellett és pedig **angol és barock hálószobák** és ebédlők, valódi mahaugoni szalon berendezések, szőnyeg és bőrdiványok, ingaórák, lámpák, iróasztal, könyvszekrény, függönyök és szőnyegek és faragott hálószobák, bámulatos olcsón eladók.
Andrássy-ut 56. I. em. 8.

Karinthiai **Római forrás** a legtisztább, szénsavdus, alpesi **savanyuviz,** kitünő hatással mindenféle betegségnél legizlésesebb asztali viz. Magyarországi főraktár: 7277
KOLLER TESTVÉREK gyógytára
a «Nagy Kristóf»-hoz Bpest, Kristóf-tér.

SZABADALMAKAT (Patente). Kieszközöl, védjegyeket és mintákat belajstromoztat, a világ minden államában, legkedvezőbb feltételek mellett, **RÉTHY JÁNOS, nemzetközi szabadalmi iroda.** Budapest, Erzsébet-körut 2. szám.
(Tulajdonos Zielinski Szilárd, okl. mérnök.) 7015

Lunge u. Hals
Kräuter-Thee, Russ. Knöterich (Polygonum avic.) ist ein vorzügliches Hausmittel bei allen Erkrankungen der Luftwege. Dieses durch seine wirksamen Eigenschaften bekannte Kraut gedeiht in einzelnen Districten Russlands, wo es eine Höhe bis zu 1 Meter erreicht, nicht zu verwechseln mit dem in Deutschland wachsenden Knöterich. Wer daher an *Phthisis, Luftröhren- (Bronchial-) Katarrh, Lungenspitzen-Affectionen, Kehlkopfleiden, Asthma, Athemnoth, Brustbeklemmung, Husten, Heiserkeit, Bluthusten* etc. etc. leidet, namentlich aber derjenige, welcher den Keim zur *Lungenschwindsucht* in sich vermutet, verlange und bereite sich den Absud dieses Kräuterthees, welcher echt in Packeten à *1 Gulden* bei **Ernst Weidemann, Liebenburg a. Harz,** erhältlich ist. **Brochuren** mit ärztlichen Aeusserungen und Attesten **gratis.**

Uj találmányu orvosságok.
Imre-féle Migraine-Pastilla,
főfájás és fejgörcsök ellen. Fölülmúl minden eddigi e nemü szert. Hatása gyors és biztos. **Egy doboz ára** (használati utasitással) **1 frt.**
Imre-féle Fogbalzsam.
Legjobb szer minden fogfájás ellen. Nehány pillanat alatt a legmakacsabb fájdalmat is megszünteti. **Egy üveg ára** (használati utasitással) **50 kr.**
Imre-féle Tyúkszem-szesz.
Minden eddigi tyúkszemirtó szernél sokkalta jobb és biztosabb hatásu; úgy **tyúkszemet,** mint mindenféle **bőrkeményedést és szemölcsöt** fájdalom nélkül és hamar elenyésztet. **Egy üveg ára** (használati utasitással) **35 kr.** 7283
Szétküldés **postai utánvéttel.** — Kapható:
IMRE JÓZSEF
«Magyar korona» gyógyszertárában **Csucsán** (Kolozs m.)

A legszebb
élő virágokat, esküvői és egyéb csokrokat, alkalmi koszorukat, disznövényeket és virágokat legjutányosabban szállit
REINISCH TESTVÉREK
kereskedelmi kertészete, VII. kerület, Gizella-ut 33. szám.
VIRÁGCSARNOKA
Deák-tér, a földalatti villamos vasut kioszkjában.
Vidéki megrendelések postafordultával a leggondosabban eszközöltetnek. 7252

4 arany, 18 ezüst érem; 30 tiszteleti és elösmerő oklevél.
Kwizda-féle Restitutionsfluid

cs. és kir. szab. mosóviz lovaknak.
Egy palaczk ára 1 frt 40 kr. o. é.
Harminczöt év óta van alkalmazásban az udvari lóistállókban, valamint a nagyobb katonai és polgári istállókban kitünő sikerrel használtatik a lovaknak nagyobb fáradalmak előtt való megerősitésére, valamint azok után való felfrissitésére; továbbá szorulások és izommerevedések ellen, stb.; az idomitásban képessé teszi a lovat nagyobb feladatok véghezvitelére.
Csupán csak a fenti védjegygyel ellátva valódi és kapható Ausztria-Magyarország valamennyi gyógyszertáraiban és drogueriáiban. 7000
Főraktár: Kwizda Franz Joh.
cs. és kir. o.-m. és román k. udv. szállitó, ker. gyógyszerárusnál, Korneuburg, Bécs mellett.

Menyasszonyi selyemkelmék
fehér, valamint fekete és mindenféle más szinben igazi gyári árakon a valódiság- és tartósságért való jótállás mellett, méterenkint 35 krtól 12 frtig, porto- és vámmentesen házhoz szállittatnak. Legjobb közvetetlen megrendelési forrás magánosok részére. Ezer meg ezer elismerő irat. Minták bérmentesen küldetnek. Svájczba a levélporto kétszeres.
GRIEDER ADOLF ÉS TSA
selyemkelme-gyárak szövetsége **Zürich.** 6949
Spanyol kir. udvari szállitók. Spanyol kir. udvari szállitók.

Eppen Amerikából megérkezett!
5000 Photoret

(Mellényzseb-fényképező) 7183
nagyszerüen sikerült találmány, magától Edisontól megdicsérve. Felvételre mindig készen. Pillanat-fényképezés.
Egy teljesen felszerelt Photoret ára Film-mel 36 felvételre 4 frt.
Használatban az amerikai, franczia, német, angol, orosz és olasz rendőrségeknél, sőt valamennyi hadsereg tisztjeinél, hivatalnokoknál, stb.— Részletes leirás és próbaképek ingyen. A Photoret főraktára:
Bécs I., Stoss-im-Himmel 3. szám.

Lesoványodásra s egyidejüleg az egészség erősitésére 2 hónapig veendő a dr. **Blyn** s dr. **Duchesne-Duparc** klin. tanár, becsületrend lovagja — megfigyelése után Boisson gyógysz. által készitett **«perzsa-pilula»,** vesiculosinevel előállitott növ. készitmény. Egy 3 frtos nemzetközi posta-utalvány küldésével bérm. szállit egy palaczkkal: **M. BOISSON, 100 rue Montmartre, Paris.** Budapesten kapható: **Török József** gyógyszerésznél, király-utcza 12. szám. 7050

A női szépség

emelésére, tökéletesitésére és fentartására legkitünőbb, teljesen ártalmatlan, vegytiszta és zsirmentes készitmény a 7163
Margit Crême.
Rövid idő alatt szüntet szeplőt, májfoltot, pattanást, bőratkát (mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimitja a ránczokat és himlőhelyeket, még koros egyéneknek is üde bájos arczszint kölcsönöz, ára 50 kr., nagy 1 forint.
Margit hölgypor 60 kr, 3 szinben. **Margit szappan** 35 kr. **Margit fogpép** (Zahnpasta) 50 kr.
Készitő FÖLDES gyógyszertára,
Aradon Deák Ferencz-utcza 11. sz.
Főraktár: **Török József gyógyszertára,** Budapesten Király-utcza 12.

«Izomerősitő embrocator.»

Nélkülözhetetlen
bedörzsölő szer futás, uszás, kerékpározás, vivás, evezés, lovaglás és általában fokozott izomerőkifejtést igénylő athletikai és torna-sportot üzők trainingje teljességének és eredményességének elérésére. Páratlan gyógyerejü **rheumatikus bajoknál, szaggatásoknál,** bármennyire idült tek is azok. Egy üveg ára **1 frt 20 kr.** Főraktár: **«Aranykereszt»** gyógyszertár, Budapest, V., **Nádor-utcza 24.** Kapható a következő gyógyszerész uraknál: **Budapest:** Török J., Király-utcza, dr. Szkalla L., Mária-Terézia-tér 11., Bayer Antal, Andrássy-út 84. **Arad** Földes K. **Debreczen:** Mihalovits J. **Győr.** Stadler M. **Szabadka:** Milassin J. **Szeged:** Barcsay C. **Székesfehérvár:** P. Ács Albert. 7275

Kárpitos munkákban
elvállalok úgy megrendeléseket, mint átdolgozásokat mérsékelt árak mellett. Évek során át Angliában való munkálkodásom feljogosit engem azon igéret tevésére, hogy a reám bizott munkát a lehető legjobban fogom elvégezni. 7237
STEINER LIPÓT kárpitos és diszitő
Koronaherczeg-utcza 3. II. udvar.

Feszty társaság körkép palotájában

Városliget 7173
Krisztus a keresztfán
és Jeruzsálem
óriási körkép. Látható
reggel 9 órától esti 8 óráig.
Az esti órákban villanyvilágitásnál.
Belépő dij 50 kr.
Gyermekjegy 30 krajczár.

34. SZÁM. 1897. BUDAPEST, AUGUSZTUS 22. 44. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek · VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** » | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** » | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5.—**, félévre — **2.50** | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

SZENT ISTVÁN KIRÁLY ÜNNEPÉRE.

NAGY-BOLDOGASSZONY és Szent István királyunk ünnepén, augusztus hó 15-én és 20-án, nemcsak a fővárosból, hanem az ország minden vidékéről seregesen jönnek fel Budavárába a katholikus magyarok, hogy ott a régi fényébe visszaállitott plébánia-templomban, az ősi idők szép hagyományai szerint, szivükből buzgólkodhassanak.

Mindkét ünnep szoros kapcsolatban áll Szent István királylyal. Nagy-Boldogasszony ünnepén a katholikus egyház azon nap emlékezetét üli, melyen a Szent Szűz földi életét az örök élettel váltotta fel. De ez a nap az is, a melyen első királyunk a II. Szilveszter pápa által küldött koronával Esztergomban megkoronáztatott, és ez a nap az, melyen István 1038-ban, 60-dik évében, földi életét befejezte.

Az ő ünnepét azonban csak öt nappal később, augusztus 20-án ülik azért, mert dicső utódja, László király, ezen a napon emeltette föl István testét sírjából. De ezenkívül még szeptember hó 2-án is ünnepet ül az ő emlékezetére nemcsak Magyarország, hanem az egész kereszténység is. Lipót király ugyanis fogadalmat tett, hogy ha sikerül Budát a töröktől visszafoglalni, akkor azt a napot Szent István tiszteletére fogja szentelni. E fogadalom teljesitéséül XI. Incze pápa el is rendelte, hogy Budavára visszafoglalásának napján, szeptember 2-án, a magyarok első szent királyáról a keresztény anyaszentegyház az egész világon megemlékezzék.

István halála gyászba borította az országot. Az ifjak fájdalmuk jeléül gyászruhát öltve, három éven át nem tánczoltak és az országban mindennemű zene hallgatott. István Székes-Fehérvárott az általa emelt bazilikában fehér márványkoporsóban temettetett el. VII. Gergely pápa pedig 1083-ban a szentek sorába iktatta.

László király ez évben, az országnagyok jelenlétében felvétette nagy elődje testét. A test feloszlott ugyan, de jobb keze teljes épségben maradt, s pedig olyan állásban, — mint a XV. században élt temesvári Pelbárt mondja, — mintha alamizsnát adna. A *Szent Jobb,* melynek föltalálását a magyar katholikus egyház május 30-án üli meg, a Szent László által alapitott szent-jobbi apátságban őríztetett, honnan azonban a tatárjáráskor IV. Béla a székesfehérvári bazilikába vitette. A XVI. században, a török hódoltság idejében azonban a Szent Jobb Raguzában helyeztetett biztonságba, honnan a dominikánus szerzetesektől Mária Terézia 1771-ben szerezte vissza.

Szent István napja Magyarországon eleitől fogva nemzeti ünnep volt.

II. András király egyik decretumában kijelentette, hogy ha csak nagy szükség vagy betegség nem gátolja, kötelességének tartja Székes-Fehérvár István napját megünnepelni. Újabb időben pedig I. Ferencz király rendelte el, hogy az első király ünnepe országos norma ünnep legyen s azt a protestánsok is megtartsák.

A megünneplésre azonban századokon át kedvezőtlen idők jártak.

Mária Terézia királynő volt az, a ki Szent István király napjának megülése végett gondoskodását e nemzeti ünnep megtartására is kiterjesztette, midőn azt a raguzai köztársaságtól,

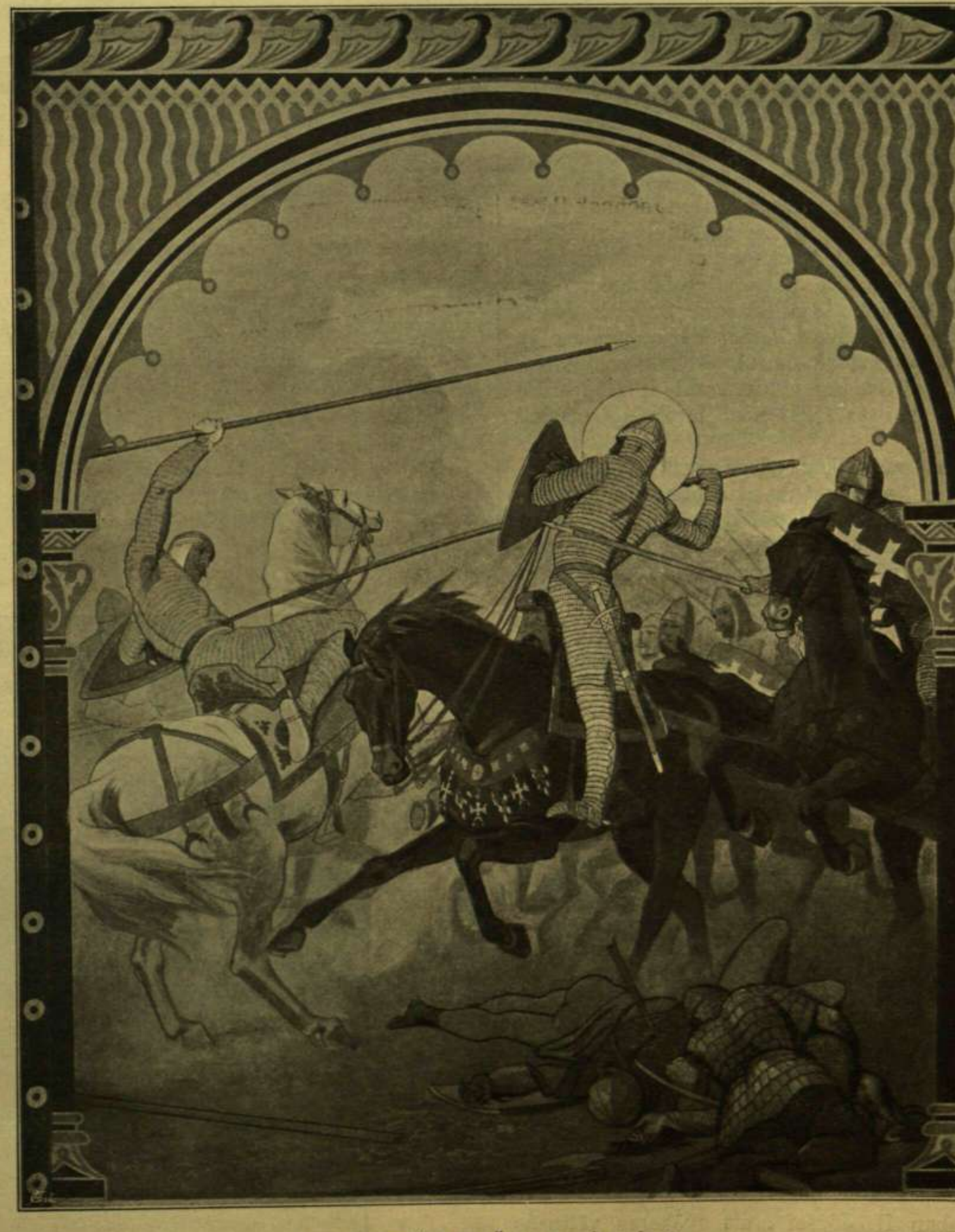

SZENT ISTVÁN LEGYŐZI A POGÁNYSÁGOT.

Székely Bertalan falfestménye a budavári Mátyás-templom Szent-István-kápolnájában.